

Istraživanje kreativnih pristupa obilježavanju prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture

Roso, Lirija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:713043>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij / Učiteljski studij

Lirija Roso

**Istraživanje kreativnih pristupa obilježavanju
prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij / Učiteljski studij

Istraživanje kreativnih pristupa obilježavanju prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture

Diplomski rad

Student/ica:

Lirija Roso

Mentor/ica:

izv. prof. dr. art Marina Đira

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Lirija Roso**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Istraživanje kreativnih pristupa obilježavanju prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 27. rujan 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	8
2. PRIGODNI DATUMI	9
3. PRIGODNI DATUMI I ŠKOLA	11
4. PRIGODNI DATUMI U NASTAVNIM KURIKULUMIMA U RAZREDNOJ NASTAVI	12
4.1. Prigodni datumi u kurikulumu nastavnog predmeta Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj.....	12
4.2. Prigodni datumi u kurikulumu nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.....	13
4.3. Prigodni datumi u kurikulumu nastavnog predmeta Informatika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.....	14
4.4. Prigodni datumi u kurikulumima stranih jezika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.....	14
5. PRIGODNI DATUMI U ŠKOLSKIM KURIKULUMIMA	16
5.1. Analiza pojavljivanja prigodnih datuma u odabranim školskim kurikulumima	16
6. OBILJEŽAVANJE ODREĐENIH PRIGODNIH DATUMA.....	26
6.1. Prigodni datumi tijekom došašća i božićno doba	26
6.2. Poklade.....	28
6.3. Uskrsno doba	31
6.4. Dan planeta Zemlje	33
6.5. Majčin dan.....	34
7. OBILJEŽAVANJE PRIGODNIH DATUMA NA NASTAVI LIKOVNE KULTURE.....	38
8. POTICANJE KREATIVNOSTI U OBILJEŽAVANJU PRIGODNIH DATUMA NA NASTAVI LIKOVNE KULTURE	40
8.1. Šablone.....	40
8.2. Kič.....	42
9. PRAKTIČNO ISTRAŽIVANJE	44
9.1. Cilj istraživanja.....	44
9.2. Problem istraživanja.....	44
9.3. Sudionici istraživanja.....	44
9.4. Metodologija istraživanja.....	44
9.5. Opis istraživanja	45
9.6. Prikaz istraživanja u 1. razredu.....	45
9.7. Prikaz istraživanje u 2. razredu.....	47
9.8. Prikaz istraživanje u 3. razredu.....	50

9.9. Prikaz istraživanje u 4. razredu.....	52
10. RASPRAVA.....	54
11. ZAKLJUČAK	55
12. POPIS LITERATURE.....	56
13. ŽIVOTOPIS	61
14. POPIS TABELA	62
15. POPIS ILUSTRACIJA	63
16. PRILOZI	64

SAŽETAK

Svrha obilježavanja prigodnih datuma u školi je produbljivanje i proširivanje učeničkih znanja i iskustva stečenih tijekom odrastanja u obitelji i zajednici. Vrlo važnu ulogu u obilježavanju prigodnih datuma ima učitelj, odnosno aktivnosti koje odabire kao i način motiviranja učenika. Obilježavanje prigodnih datuma u školi provodi se kroz različite aktivnosti: praktični rad, likovne radionice, igru, izvanučioničku nastavu, pisanje pjesama i priča te mnoge druge aktivnosti. Učitelji razredne nastave nastoje učenicima kroz njihovu izvornu stvarnost približiti blagdane, državne praznike te značajne datume i događaje.

Učenicima bi obilježavanje prigodnih datuma trebalo približiti na kreativan i zabavan način kroz pažljivo odabrane motive podatne za učeničko izražavanje raznolikih likovnih sadržaja. Na nastavi Likovne kulture učitelj kod djece treba poticati hrabrost za pronalaženjem neuhodanih puteva, kreativnost i originalnost. Učitelj treba izbjegavati šablonske prikaze te djecu ohrabrivati na individualno izražavanje. Nerijetko su prigodni datumi na nastavi Likovne kulture obilježeni šablonama i stereotipima, a učitelj u svome stvaralaštvu ne bi smio pokleknuti pritisku tih pojava kao i univerzalnih prigodnih motiva.

U ovom radu najprije su se prikupili i analizirali podatci iz dostupne literature koji su se zatim deskriptivnom metodom obradili u formi diplomskog eseja, a zatim se u praktičnom dijelu provelo istraživanje u četiri osnovnoškolska razreda kako bi se ispitala mogućnost kreativnog obilježavanju prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture (u ovom slučaju Majčinog dana).

Ključne riječi: prigodni datumi, likovna kultura, likovne aktivnosti, šablone, kič

ABSTRACT

Research on creative approaches in the marking of significant dates in Art classes

The purpose of celebrating significant dates at school is to deepen and expand students' knowledge and experience gained during their upbringing in the family and community. The teacher, who prepares the activities and motivates the students, has a very important role in marking significant dates. Marking of significant dates at school is accomplished through various activities: practical work, art workshops, games, extracurricular activities, writing songs and stories, and many other types of activities. Through their original reality, classroom teachers try to bring holidays and other significant dates and events closer to their students.

Students should be introduced to the marking of significant dates in a creative and fun way through carefully selected motifs suitable for students' expression of diverse artistic content. In Art classes, the teacher should encourage students to experiment, find untrodden paths, and be creative and original. Moreover, the teacher should avoid template presentations and encourage children to express themselves individually. Significant dates in Art classes are often marked by templates and stereotypes, and in their creativity, the teacher should not submit to the pressure of these phenomena as well as universal appropriate motifs.

In this work, data from the available literature was first collected, analyzed and then processed in the form of a diploma essay using the descriptive method. Furthermore, the practical part entails a research which was conducted in four elementary school classes in order to examine the possibility of creatively marking significant dates in Art classes. (Mother's Day, in this case).

Keywords: significant dates, fine arts, artistic activities, templates, kitsch

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada bazira se na teorijskom proučavanju prigodnih datuma u nastavnim i školskim kurikulumima te praktičnom istraživanju obilježavanja jednog prigodnog datuma (Majčinog dana) u četiri različita osnovnoškolska razreda. Rad je podijeljen na dva dijela. Prvi dio rada bavi se proučavanjem prigodnih datuma i njihovom zastupljenošću u kurikulumima nastavnih predmeta i školskim kurikulumima nekih osnovnih škola na teritoriju Republike Hrvatske. U skladu s time izdvajaju se najučestaliji prigodni datumi koji se obilježavaju u osnovnim školama te se opisuju i neki načini njihova obilježavanja. Načini obilježavanja promatraju se, između ostaloga, iz estetske perspektive iz koje do izražaja često dolazi da su ta obilježavanja nerijetko obilježena kičem i šablonskim prikazivanjem koje nastojimo izbjeći u Likovnoj kulturi. Drugi dio rada odnosi se na praktično likovno istraživanje vezano za obilježavanje Majčinog dana koje uključuje osmišljavanje likovnih aktivnosti, realizaciju s učenicima na satu Likovne kulture, osvrt na provedeno istraživanje i interpretaciju likovnih radova učenika kao materijalnih produkata takvog istraživanja.

2. PRIGODNI DATUMI

Obilježavanjem prigodnih datuma zadovoljava se čovjekova potreba za ljubavlju, sigurnošću i pripadanjem. Slave se Bog (ili bogovi), povijesni događaji, pobjede, događaji koji su obilježili i promijenili povijest, priroda i dr. Blagdane koje obilježavamo možemo razvrstati na više načina i kriterija, a u ovom radu koristit ćemo se sintagmom *prigodni datumi* koja će obuhvatiti i blagdane, i praznike kao i ostale važne datume i događaje.

Ivančić (1998:25) blagdane definira kao dane u kojima se čovjek na poseban način dodvorava i približava bogovima, nadnaravnim silama u vlastitom životu. Gabelica-Šupljika i Milanović (1995:19-21) daju podjelu blagdana na nekoliko skupina: vjerski (katolički) blagdani (Božić i blagdani božićnog doba - Sv. Nikola, Sv. Lucija, Badnjak, korizmeno doba i Uskrs, blagdani ljetnog doba - Ivanjdan i Velika Gospa te blagdani jesenskog doba - Svi sveti i Dušni dan), narodna ili civilizacijska slavlja (Nova godina, poklade, Valentinovo, Majčin dan), slavlja prirode (međunarodni praznici npr. Dan planeta Zemlje, Dan kruha), domoljubna slavlja, obiteljska i spontana slavlja.

Važni datumi obilježavaju se u obitelji, odgojno-obrazovnim ustanovama, vjerskim zajednicama ili u cijeloj populaciji. Prigodni datumi poput Božića, Nove godine, Dan planeta Zemlje, Valentinova, Majčinog dana i drugi zajednički su mnogim zemljama, dok su neki prigodni datumi vezani samo uz neko podneblje ili kraj, primjerice lokalne svetkovine (zaštitnik župe, mjesne crkve ili grada). Svi su ti prigodni datumi bitna stavka svakog naroda i njegovog kulturnog identiteta.

Djeca se od svoje najranije dobi susreću s obilježavanjem prigodnih datuma i stoga je vrlo važno poticati ih na sudjelovanje u tome, na njima primjeren način.

Obilježavanjem prigodnih datuma obogaćuje se socioemocionalna sfera dječjeg života, potiče iskazivanje posebnih osjećaja kod djece te omogućuje doživljaj važnosti i posebnosti blagdana (Gabelica-Šupljika i Milanović, 1995:10). Djecu treba upoznati sa svrhom obilježavanja prigodnih datuma, vremenom obilježavanja, karakteristikama, ali i o važnosti prigodnih datuma za njih i društvo. Takvim pristupom dijete će odrastanjem postupno spoznati važnost obilježavanja prigodnih datuma, a najvažniju ulogu u tom poduhvatu imat će obitelj, odgojitelji, učitelji i profesori.

Način na koji dijete doživljava prigodne datume često se vidi iz njegovog likovnog stvaralaštva. Začuđujuće je da, kada pogledamo dječje crteže koji su tematski vezani za

pojedine blagdane, uočavamo da su brojni načinjeni na isti način te su prepuni stereotipa i šablona.

Huzjak (2014) ističe kako učitelji i roditelji trebaju osvijestiti da su šablone, u naizgled bezazlenim dječjim crtežima, obrazac koji vodi šablonskom ponašanju odnosno *copy-pasteu*, neprihvatanju različitosti, nerazmišljanju vlastitom glavom i poistovjećivanju s tuđim vrijednostima. Mnogo, po pitanju suočavanja s tim problemom, učitelj može učiniti organizacijom kvalitetne nastave Likovne kulture kojom će poticati kreativnost i kritičko mišljenje učenika, čak kada je u pitanju i obilježavanje prigodnih datuma. Zauzvrat će dobiti originalne radove i učenike koji neće imati potrebu kopirati tuđa rješenja.

3. PRIGODNI DATUMI I ŠKOLA

Zakonom o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj određeni su blagdani koji su ujedno i neradni dani: Nova godina, Sveta tri kralja, Uskrs i Uskrsni ponedjeljak, Tijelovo, Praznik rada, Dan državnosti, Dan antifašističke borbe, Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja, Velika Gospa, Svi sveti, Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i žrtvu Vukovara i Škabrnje, Božić i Sveti Stjepan (NN 2020:110/19). U članku 3. ovoga Zakona istaknuto je da pripadnici pojedinih vjeroispovijesti (kršćani koji blagdane obilježavaju po julijanskom kalendaru, pripadnici židovske i islamske vjeroispovijesti) u dane svojih vjerskih blagdana koji zakonom nisu predviđeni imaju pravo na neradni dan. U Republici Hrvatskoj određene županije, a nadalje gradovi i općine uz navedene prigodne datume obilježavaju i dan grada ili općine kao i zaštitnika.

U kulturi hrvatskog naroda poseban se naglasak stavlja na obilježavanje tradicionalnih blagdana kao što su Uskrs, Božić, Svi sveti i dr., tako da se isti obilježavaju i u školama. Uz tradicionalne blagdane, škole u obliku prigodnih datuma obilježavaju i određene teme poput Dana škole i slično Tijekom nastavne godine obilježavaju se dakle mnogi prigodni datumi u koje ubrajamo vjerske blagdane, državne praznike, značajne datume i događaje te je nemoguće izraditi univerzalni kalendar prigodnih datuma koji bi odgovarao svim krajevima. Ono što je svim školama zajedničko je to da obilježavaju prigodne datume koji se vremenski poklapaju s nastavnom godinom.

4. PRIGODNI DATUMI U NASTAVNIM KURIKULUMIMA U RAZREDNOJ NASTAVI

Pregledom predmetnih kurikuluma i zastupljenosti prigodnih datuma u istima istaknuti su sljedeći kurikulumi (razredna nastava) unutar kojih se spominju prigodni datumi: Priroda i društvo, Katolički vjeronauk, Informatika, Engleski jezik, Njemački jezik te Talijanski jezik.

4.1. Prigodni datumi u kurikulumu nastavnog predmeta Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj

U kurikulumu nastavnog predmeta Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj obilježavanje prigodnih datuma spominje se unutar koncepata *Organiziranost svijeta oko nas*, *Promjene i odnosi* te *Pojedinac i društvo* (NN 7/2019).

Obilježavanje prigodnih datuma u okviru tog predmeta nije novost. Mnogo ranije od stupanja kurikuluma na snagu, Bezić (1996) navodi prigodne datume kao sadržaj koji se s učenicima istražuje već od 1. razreda pod nazivom *Prigodne teme*, a svoja znanja učenici produbljuju u 2. razredu. U 3. razredu obrađuju se i obilježavaju važni datumi vezani uz povijest Republike Hrvatske kao što su Dan državnosti i Dan neovisnosti.

Slično tome, prema važećem kurikulumu za 1. razred, navodi se organiziranje i sudjelovanje u obilježavanju blagdana, državnih praznika i značajnih dana i događaja, a započinje se godišnjim dobima. Za 2. razred navodi se upisivanje, planiranje te smještanje važnih događaja i blagdana na vremensku crtu te snalaženje na kalendaru kao i sudjelovanje i predlaganje načina obilježavanja značajnih datuma, događaja i blagdana.

U kurikulumu za 3. razred također se navodi obilježavanje državnih praznika, blagdana, značajnih dana i događaja te njihovo smještanje u povijesni slijed. Osim toga se unutar koncepta *Promjene i odnosi* spominje odgovornost prema okolišu, važnost očuvanja vode što možemo povezati s obilježavanjem Svjetskog dana vode, životinja, zaštite okoliša, planeta Zemlje i slično.

U kurikulumu za 4. razred spominje se važnost povijesne baštine koju čine blagdani, državni praznici i značajni datumi, a učenici obilježavanjem prigodnih datuma zaključuju o njihovom utjecaju na očuvanje nacionalnog identiteta.

4.2. Prigodni datumi u kurikulumu nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

U kurikulumu nastavnog predmeta Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj obilježavanje prigodnih datuma spominje se unutar konceptata *Čovjek i svijet u Božjemu naumu, Riječ Božja i vjera Crkve u životu kršćana* te *Crkva u svijetu* (NN, 10/2019). Učenik se s obilježavanjem prigodnih datuma susreće već u 1. razredu kroz prepričavanje događaja vezanih za došašće i Božić, opisivanjem slavlja blagdana u svojoj obitelji i zajednici te jednostavnim molitvama. U preporukama za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda navode se konkretni načini u obilježavanju blagdana: istraživanje jednostavnih molitvi, poticanje kreativnoga mišljenja i izražavanja (crtanje simbola došašća i blagdana, samostalno osmišljavanje pokreta uz molitve koje su naučili u obitelji i zajednici te pjevanje božićnih pjesma).

Također se navodi mogućnost ostvarivanja korelacije s nastavnim predmetom Priroda i društvo, Likovna kultura (motivi običaja došašća i blagdana), Hrvatski jezik te stranim jezicima (Engleski jezik, Talijanski jezik i Njemački jezik). Nadalje se u razradi ishoda navodi uočavanje i opisivanje vanjskih obilježja pojedinih blagdana. Od učenika se očekuje objašnjavanje poruke blagdana, svetkovina i običaja (Dan kruha, Svi sveti i Dušni dan, Sv. Nikola, Majčin dan...). Učenici izražavaju vlastiti stav prihvaćanjem poruke blagdana, svetkovina i običaja te specifičnim gestama sudjelovanja. U kurikulumu se također spominju ishodi vezani za razlike među kršćanima u slavlju i obilježavanju blagdana i ostalih prigodnih datuma u okviru poštivanja i prihvaćanja učenika koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi.

U kurikulumu se za 2. razred navode ishodi koji se ciklički proširuju u odnosu na 1. razred. Predlažu se različite teme: tradicionalni običaji povezani s blagdanom Bogojavljenja, božićna zvijezda, pjevanje hrvatskih adventskih pjesama, rad na književnim tekstovima, shvaćanje biblijskih motiva u likovnoj umjetnosti (primjerice u župnoj crkvi).

Za 3. razred u kurikulumu se također navodi proširivanje ishoda u odnosu na prethodni razred. Spominje se obilježavanje blagdana kroz različite aktivnosti, primjerice poticanje na djelotvornu ljubav prema bližnjima u božićno i korizmeno vrijeme te se od učenika očekuje da stvaralačkim izražavanjem iskazuje radost obilježavanja prigodnih datuma: Dani kruha, došašće, Sv. Nikola, Božić, korizma, Uskrs, Majčin dan, Tijelovo, zaštitnik mjesta ili župe. Predlaže se ostvarivanje korelacije sa Satom razrednika odnosno obilježavanje prigodnih datuma kroz različite aktivnosti: razgovor o specifičnoj temi (npr. bacanje hrane),

organiziranje i sudjelovanje u božićnoj radionici, humanitarne aktivnosti, izrada tematskih panoa, istraživački zadaci vezani za proslavu i obilježavanje prigodnih datuma danas i nekoć. U kurikulumu je još navedeno da se učenici u 3. razredu upoznaju s židovskim blagdanom Pashe i uspoređuju ga s Uskrsom (izdvojiti zajedničke elemente).

U kurikulumu se za 4. razred predlaže obilježavanje Uskrsa kroz aktivnosti koje će izravno uključiti učenika, primjerice humanitarne akcije za pomoć potrebitima u kojima je naglasak na duhovnim i tjelesnim djelima milosrđa, provođenje ankete o odricanju i dobrim djelima u korizmi, promatranje umjetničkih djela te stvaralačko izražavanje.

Svakako treba istaknuti da su prigodni datumi i njihovo obilježavanje prisutni i u Pravoslavnom i Islamskom vjeronauku.

4.3. Prigodni datumi u kurikulumu nastavnog predmeta Informatika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

U kurikulumu nastavnog predmeta Informatika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj u 1. razredu se u okviru koncepta *Informacije i digitalna tehnologija* spominje zajedničko obilježavanje prigodnih datuma, korištenje projekata eTwinninga, videokonferencija za predstavljanje vršnjacima (NN, 22/2018).

4.4. Prigodni datumi u kurikulumima stranih jezika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

Po kurikulumu nastavnog predmeta Engleski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj učenici se s obilježavanjem prigodnih datuma upoznaju u 1. razredu u okviru domene *Međukulturna komunikacijska kompetencija*. Od učenika se očekuje prepoznavanje posebnosti obiteljskih proslava i načina obilježavanja prigodnih datuma (NN 7/2019).

U kurikulumu nastavnog predmeta Njemački jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj u 1. razredu se u okviru koncepta *Međukulturna komunikacijska kompetencija* navodi upoznavanje učenika s blagdanima i običajima te njihovo sudjelovanje u aktivnostima obilježavanja prigodnih datuma na njemačkom jeziku. U 4. razredu se unutar iste domene navodi prepoznavanje razlika i sličnosti u nazivima i načinima obilježavanja prigodnih datuma u vlastitoj zemlji te u zemljama njemačkog govornog područja (NN 7/2019).

U kurikulumu nastavnog predmeta Talijanski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj u okviru domene *Međukulturna komunikacijska jezična kompetencija* se među preporučenim temama za svaki razred navodi i tema *Blagdani* (NN 81/2019).

5. PRIGODNI DATUMI U ŠKOLSKIM KURIKULUMIMA

Osim u nastavnim kurikulumima koji obvezuju učitelja u njegovom nastavnom radu, obilježavanje prigodnih datuma može se pratiti i u školskom kurikulumu kao još jednom važnom dokumentu. Koludrović i Rajić (2021) pišu da je školski kurikulum dokument kojim se utvrđuju načini ostvarivanja zadaća i ciljeva odgoja i obrazovanja u školi. Obuhvaća sve procese, sadržaje i aktivnosti koji su usmjereni na ostvarivanje zadaća i ciljeva odgoja i obrazovanja. Osim nastave, takav kurikulum određuje strukturirani prikaz svih izvannastavnih i fakultativnih aktivnosti, dopunsku i dodatnu nastavu, izlete i ekskurzije, programe i/ili projekte kao i druge oblike odgojno-obrazovnog rada (Koludrović i Rajić, 2021). Školski kurikulum donosi se na početku školske godine na temelju važećih zakonskih dokumenata vezanih za odgojno-obrazovni sustav. Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, za svaku školu školski kurikulum donosi školski odbor te škole na prijedlog učiteljskog, odnosno nastavničkog vijeća najkasnije do 7. listopada tekuće školske godine (NN, 151/2020).

5.1. Analiza pojavljivanja prigodnih datuma u odabranim školskim kurikulumima

Uvidom u školske kurikulume osnovnih škola u različitim dijelovima Hrvatske možemo u skladu s geografskim, ali i drugim razlikama svjedočiti obilježavanju istih, ali i različitih prigodnih datuma. Različiti načini obilježavanja prigodnih datuma u različitim geografskim cjelinama prenose se s naraštaja na naraštaj i dio su obiteljskog i civilizacijskog pamćenja, nasljeđa i povijesti. U radu se, u svrhu dubljeg razumijevanja tih sličnosti i razlika, pristupilo analizi pet školskih kurikuluma. Osnovna škola Antunovac (Antunovac) i Osnovna škola Antuna Augustinčića (Zaprešić) nalaze se u Panonsko-peripanonskoj Hrvatskoj dok se Osnovne škole Tar-Vabriga (Tar), Osnovna škola Petra Preradovića (Zadar) i Osnovna škola Petra Kanavelića (Korčula) nalaze u Primorskoj Hrvatskoj (internetski izvor 1). Školski kurikulumi tih škola, kao dokumenti dostupni javnosti, preuzeti su u svrhu analize sa službenih internetskih stranica tih škola. Navedeni su oni prigodni datumi i aktivnosti u kojima sudjeluju učenici razredne nastave te je moguće da postoje odstupanja u obilježavanju prigodnih datuma i pripadajućih aktivnosti, koja možda nisu navedena u školskim kurikulumima i na internetskim stranicama škola.

Prema podacima prikazanim u Tablici 1. razvidno je da se te škole mogu pohvaliti širokim spektrom aktivnosti: radionicama, igrama, praktičnim radom, izvanučioničkom nastavom i slično u obilježavanju prigodnih datuma.

Tabela 1. Analiza pojavljivanja i načina obilježavanja prigodnih datuma u odabranim školskim kurikulumima

Prigodni datum	Način obilježavanja	Prisutnost u školskom kurikulumu
08. rujna – Međunarodni dan pismenosti	Izrada i ukrašavanje slova, <i>Jesen</i> , izrada suncokreta i strašila.	OŠ Antunovac - Antunovac
	Pisanje i izlaganje literarnih radova.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
10. rujna – Hrvatski olimpijski dan	Natjecanja u raznim olimpijskim sportovima.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
	Izvanučionička nastava i momčadske i štafetne igre.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
Drugi tjedan u listopadu – Dječji tjedan	Ples, pjevanje dječjih pjesama, crtanje, igre, dramski izričaj (prikaz određenih članka iz Konvencije o pravima djeteta), predstava <i>Cvrčak i mrav</i> .	OŠ Tar-Vabriga -Tar
21. rujna – Međunarodni dan mira	Javni program kod stupa mira, izložbe i radionice na temu mir.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
	Prigodno recitiranje i prezentacija.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
26. rujna – Europski dan jezika	Recitiranje, ukrašavanje panoa i pisanje rečenica na različitim jezicima.	OŠ Antunovac - Antunovac
	Radionice u Gradskoj knjižnici Ante Kovačić.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Prezentacije i recitacije na različitim europskim jezicima, priredba na Forumu, organizacija karaoka na europskim jezicima i uređivanje panoa.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
27. rujna – Svjetski dan turizma	Izrada kolača i interpretativna šetnja centrom Tara.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
04. listopada – Svjetski dan zaštite životinja	Izrada kućnog ljubimca i razgovor, humanitarna akcija prikupljanja donacija za ugrožene životinje i izložba.	OŠ Antunovac - Antunovac
06. listopada – Međunarodni dan disleksije	Radionica.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
10. listopada – Svjetski dan mentalnog zdravlja	Radionica.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
		OŠ Antunovac - Antunovac

17. listopada – Dan kruha	Izrada pogača i ukrašavanje povrćem i začinskim biljem, blagoslov i blagovanje hrane, izložba pekarskih proizvoda i plodova zemlje užeg zavičaja.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga - Tar
	Posjet mlinu i uljari.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
18. listopada – Dan kravate	Radionice, crtanje kravate, izložba crteža i natjecanje u spretnosti vezanja kravate.	OŠ Antunovac - Antunovac
	Izrada kravate od papira i odijevanje kravate.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
Listopad – Noć čarolije čitanja, Noć knjige	Individualni rad, rad u skupinama, problemsko istraživanje, prigodne aktivnosti povodom <i>Noći čarolije čitanja i Noći knjige</i> .	OŠ Tar-Vabriga -Tar
20. listopada – Svjetski dan jabuka	Priprema kolača od jabuka i izrada kompota od autohtonih vrsta jabuka.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Posjet voćnjaku obitelji Milas, razgovor i pjevanje pjesama o jabukama.	OŠ Antunovac - Antunovac
22. listopada – Međunarodni dan svijesti o mucanju	Radionica.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
01. studenoga – Svi sveti	Čitanje slikovnice <i>Žirafica je tužna jer djeda više nema</i> .	OŠ Antunovac - Antunovac
	Molitva i paljenje svijeća.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga -Tar
11. studenoga – Sveti Martin	Izrada <i>lojenice</i> , posjet Smiljane Matijace, razgovor o tradicionalnom receptu, izvođenje pjesme sv. Martina po kućama i na radiju.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
11. studenoga – Dan hrvatskih knjižnica	Učeničko stvaralaštvo (stvaranje priče / bajke / igrokaza i sl.) na temu <i>Mir i sklad</i> , posjet školskoj i Gradskoj knjižnici.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
	Posjet GK Ante Kovačića.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Radionice i predavanja, prezentacije, posjet školskoj	OŠ Antunovac -

	knjižnici.	Antunovac
Studeni – Mjesec borbe protiv ovisnosti	Izrada i nagrađivanje najkreativnijeg letka o prevenciji ovisnosti, uređenje glavnog panoa edukativnim materijalima i letcima, izrada i nagrađivanje najkreativnijih likovnih i literarnih radova, kviz znanja, obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv AIDS-a podjelom crvenih vrpce i edukativnih letaka učenicima i građanima, organizacija i provedba različitih sportskih aktivnosti <i>Sportom protiv ovisnosti</i> i gostovanja vanjskih gostiju i predavača.	OŠ Tar -Vabriga -Tar
18. studenoga – Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje	Paljenje svijeća, recitiranje, molitva i izložba učeničkih radova.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga - Tar
20. studenog – Međunarodni dan dječjih prava	Likovna izložba i radionica <i>Naša prava</i> .	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Festival prava djece <i>Poslušajte nas malo, ako vam je stalo</i> , radionice, projekcija filmova (<i>online</i>) djece i mladih, izvanučionička nastava, kazališne predstave knjižnica, posjet drugim knjižnicama.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
	Radionice, uređivanje panoa, igre na otvorenom i izrada plakata dječjih želja za gradonačelnika.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
24. studenoga – Dan grada	Sportske aktivnosti unutar škole i na vanjskim sportskim terenima, obilazak gradskih znamenitosti, izložba učeničkih radova, posjet muzejima, gradskim trgovima i prezentacije.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
28. studenoga – Međunarodni dan Mediterrana	Kulturni program, posjet zbirci brodogradnje u Gradskome muzeju Korčula i izložbi <i>Korčulanska drvena brodogradnja</i> .	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
03. prosinca – Međunarodni dan osoba s invaliditetom	Radionice i predstavljanje <i>Bontončića</i> .	OŠ Petra Preradovića - Zadar
05. prosinca – Međunarodni dan volontera	Radionica, prigodni program i volontiranje - <i>Crveni križ</i> .	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Prezentacija o volontiranju.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
	Sakupljanje poklona.	OŠ Petra Preradovića - Zadar

06. prosinca – Sveti Nikola	Izrada obuće za igrokaz i izvođenje igrokaza <i>Sveti Nikola nam dolazi</i> .	OŠ Antunovac - Antunovac
	Izrada čizmice od recikliranog materijala, darivanje djece i susret sa sv. Nikolom.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Posjet kazalištu, darivanje učenika i upoznavanje običaja vezanih za sv. Nikolu.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
	Posjet sv. Nikole, darivanje učenika, izrada čestitki i posjet Domu umirovljenika.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
	Priredba u Račišću.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
07. prosinca – Medni dan	Edukativno predavanje o pčelama i medu, kušanje meda.	OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića- Zadar, OŠ Tar-Vabriga -Tar
08. prosinca – Dan župe (Bezgrešno začeće) i blagdan sv. Martina	Odlazak u župnu crkvu u Vabrigi i u župnu crkvu sv. Martina u Taru na euharistijsko slavlje.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
13. prosinca – Sveta Lucija	Projekcije filmova i posjet sv. Lucije.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
25. prosinca – Božić	Sijanje pšenice, izrada i kićenje jelke, Božićni program i priredba, Božićni sajam, prodaja proizvoda u školi, izrada prigodnih umjetničkih predmeta (ukrašavanje uporabnih predmeta) za Božić, izrada čestitki, posjet Božićnom sajmu u prostorima Zagrebačke županije, izrada medenjaka.	Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Božićni sajam i priredba, lutrija, izrada božićnih ukrasa, Božićni koncert.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
	Posjet <i>Adventu u Zadru</i> , Božićna priredba, Božićni sajam, uređenje panoa, učenje božićnih pjesama na drugom jeziku, kvizovi znanja, prezentacije, sudjelovanje u Caritasovoj humanitarnoj akciji i radionice roditelja i učenika	OŠ Petra Preradovića - Zadar
	Izrada i kićenje jelke, sijanje božićne pšenice, izrada eko božićnih ukrasa, ukrasa za bor od slanog tijesta, recitiranje, Božićni program i priredba u Ivanovcu, vožnja božićnim tramvajem i radionice izrade čestitki.	OŠ Antunovac - Antunovac
	Adventski igrokaz paljenja svijeća, kićenje jelke, izrada božićnih ukrasa, izrada jaslca, program <i>Žive jaslce u Poreču</i> , keramička radionica izrade svijećnjaka, Božićna	OŠ Tar-Vabriga -Tar

	priredba, posjet Djeda Božićnjaka, izrada božićnih medenjaka i Božićni koncert.	
Prva srijeda u veljači – Svjetski dan čitanja na glas, Svjetski dan igre	Čitanje jedni drugima i slobodna igra u školi.	OŠ Antunovac - Antunovac
	Čitanje na glas <i>Slikopriča</i> .	OŠ Petra Preradovića - Zadar
21. siječnja – Međunarodni dan zagrljaja	Izrada ukrasa za prijatelja.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
07. veljače – Dan sigurnijeg interneta	Radionica na temu sigurnost djece na internetu, kvizovi, izrada plakata, igre i <i>online</i> natjecanja u organizaciji <i>Centra za sigurniji internet</i> .	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga - Tar
Maškare	Izrada maski, maskenbal priredba i izbor najbolje maskiranog razreda.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga - Tar
	Maskirana povorka kroz mjesto.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
09. veljače – Stoti dan u školi	Sijanje 100 sjemenki maćuhica, praktični rad u dvorištu škole.	OŠ Antunovac - Antunovac
14. veljače – Valentinovo	Izrada plakata, čestitki, pisanje pisama, izložba radova i pisanje pjesme.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga - Tar
20. veljače – Svjetski dan ljubavi prema kućnim ljubimcima	Uređivanje panoa.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
24. veljače – Dan braće Grimm, rođendana Willhelma	Izvođenje bajki (scena) na njemačkom jeziku, prezentacija o braći Grimm, tvorcima velikih bajki kao što je <i>Snjeguljica, Pepeljuga, Crvenkapica i Trnoružica</i> ,	OŠ Tar-Vabriga -Tar

Karla Grimma	radionica, gledanje kratkog animiranog filma jedne od poznatih bajki.	
Posljednja srijeda u veljači – Dan ružičastih majica	Radionice i predavanja na temu borbe protiv nasilja, odijevanje ružičastih majica, izrada plakata, prezentacija filmskih isječaka.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Petra Preradovića - Zadar, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Tar-Vabriga -Tar
08. ožujka – Dan žena	Ukrašavanje vaze za cvijeće, ukrašavanje uporabnih predmeta i izrada čestitki.	OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
19. ožujka – Dan očeva	Izrada čestitke.	OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
20. ožujka – Međunarodni dan sreće	Izvođenje predstave <i>Sijač sreće</i> .	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
21. ožujka – Svjetski dan osoba s Down sindromom	Izrada poruka prihvaćanja, odijevanje šarenih čarapa i zajednička fotografija u šarenim čarapama.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić i OŠ Petra Kanavelića - Korčula
22. ožujka – Svjetski dan voda	Posjet Lokvi.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
	Aktivnosti u organizaciji eko grupe.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
27. ožujka – Svjetski dan kazališta	Gledanje kazališne predstave.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
02. travnja – Međunarodni dan dječje knjige, rođendan H.C. Andersena	Čitanje bajke <i>Slavuj</i> Hansa Christiana Andersena i izrada slavuja.	OŠ Antunovac - Antunovac
07. travnja – Svjetski dan zdravlja	Izrada plakata, sjeckanje voća i povrća, izrada plakata sa zdravim receptima i izrada <i>smoothieja</i> .	OŠ Tar-Vabriga - Tar
Travanj – Eko mjesec	Obilježavanje eko-akcije <i>Neka naša Istra blista</i> , čišćenje i uređivanje okoliša škole, različite vrste aktivnosti: pjevačke, plesne, recitatorske, ekopatrole, sadnja cvijeća i pisanje literarnih radova.	OŠ Tar-Vabriga - Tar
Uskrs	Izrada zečića i ekočestitki za Uskrs.	OŠ Antunovac - Antunovac
	Izrada čestitki za Uskrs, Uskršnji sajam, ukrašavanje	OŠ Antuna Augustinčića -

	uporabnih predmeta, izrada rukotvorina i bojanje jaja na tradicionalan način.	Zaprešić
	Potruga za pisanicama, uskršnja priredba i izrada čestitki.	OŠ Tar-Vabriga - Tar, OŠ Petra Preradovića - Zadar OŠ Petra Kanavelića - Korčula
22. travnja Dan planeta Zemlje	Izrada plakata Dan planeta Zemlje, izrada ekoloških poruka i sadnja cvijeća, prikupljanje i razvrstavanje otpada, čišćenje okoliša škole.	OŠ Tar-Vabriga -Tar, OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Šetnje parkovima grada Zadra, čišćenje okoliša, Eko štafeta i istraživački radovi.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
	Lutkarska predstava, posjet farmi životinja OPG Malta, projekcija dokumentarnog filma Miljenka Marukića <i>Hrvatska divljina-skitanje prirodom</i> i posjet izložbi, sadnja stabla, projekcija filma <i>I am Greta</i> u Domu kulture i eko-akcija čišćenja obalnog pojasa korčulanskih <i>škoja</i> .	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
04. svibnja – Međunarodni dan vatrogasaca, Dan sv. Florijana	Posjet Dobrovoljnom vatrogasnom društvu Ivanovac.	OŠ Antunovac - Antunovac
09. svibnja – Dan Europe	Uređenje panoa, predavanje i izrada piktograma.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
Majčin dan	Izrada ukrasa i čestitki.	OŠ Antunovac - Antunovac, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić, OŠ Petra Preradovića - Zadar
15. svibnja – Međunarodni dan obitelji	Organizacija raznih zabavnih i sportskih sadržaja i likovnih radionica.	OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić, OŠ Petra Kanavelića - Korčula
	Piknik u dvorištu škole.	OŠ Antunovac - Antunovac
Međunarodni dan sporta	Sportske aktivnosti, natjecanja, rekreacija - svi sportovi, opće pripremne vježbe, štafetne igre i momčadske igre.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
	Organiziranje sportskih aktivnosti u suradnji s vanjskim suradnicima, klubovima i trenerima (natjecanje <i>Prometna zmija</i>) te izrada plakata.	OŠ Petra Preradovića - Zadar

05. lipnja – Svjetski dan zaštite okoliša	Recikliranje, sadnja cvijeća i drveća, izrada proizvoda od ljekovitih biljaka, izrada čaja od ljekovitih biljaka i uređenje školskog vrta.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula, OŠ Antuna Augustinčića - Zaprešić
	Izvanučionička nastava u Tarskoj vali, radionica o potrebi očuvanja morskog staništa i okoliša.	OŠ Tar-Vabriga -Tar
Lipanj – Dan izvannastavnih aktivnosti u organizaciji Grada Zadra	Izlaganje i prezentacija rezultata rada na štandovima u gradu.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
Dan škole	Prezentacija o samoniklom bilju, berba, izrada čaja, ljekovitog sirupa, tombola i radionice.	OŠ Petra Kanavelića - Korčula
	Svečana priredba u HNK-u, šetnje parkovima grada Zadra, posjet muzeju i kvizovi znanja.	OŠ Petra Preradovića - Zadar
	Kulturno-zabavni program povodom obilježavanja Dana škole – priredba i sportski događaji.	OŠ Antunovac - Antunovac

U obzir treba uzeti da su se za istraživanje i analiziranje prigodnih datuma i načina njihova obilježavanja koristili školski kurikulum koji su vrijedili za školsku godinu 2022./2023. Katolički blagdani (Božić, Uskrs, Svi sveti i sveti Nikola) obilježavaju se u svim spomenutim školama i imaju najveću važnost, a obilježavaju se na tradicionalne načine. Što se tiče ostalih prigodnih datuma koji se zakonom definiraju kao blagdani (NN, 110/19:2020), a vezani su za povijesni kontekst Republike Hrvatske poput Dana državnosti i drugih, za njih nisu definirani načini obilježavanja u školskim kurikulumima, osim za obilježavanje Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje. Razlog tome je vjerojatno taj što se dva, od preostala tri takva blagdana, svojim datumima ne poklapaju s nastavnom godinom. U obilježavanju prigodnih datuma veliki dio zauzimaju i ekološki datumi, primjerice: Svjetski dan zaštite životinja, Dan planeta Zemlje, Svjetski dan voda i Svjetski dan zaštite okoliša kojima se nastoji podići svijest o onečišćenju i čovjekovom utjecaju na okoliš. Osim tih ekoloških datuma primjetno je iz školskih kurikulumima da se škole često još uključuju u obilježavanje prigodnih datuma vezanih za prevenciju vršnjačkog nasilja i promociju nenasilnog ponašanja, kao i podizanju svijesti o sigurnosnim problemima na internetu kroz obilježavanje Dana ružičastih majica i Dana sigurnijeg interneta. Među specifičnim prigodnim datumima koji se obilježavaju u školama prema školskim kurikulumima svakako se ističu još Svjetski dan osoba sa sindromom Down, Međunarodni dan osoba s invaliditetom, Međunarodni dan disleksije i Međunarodni dan svijesti o mucanju. Da svaka regija njeguje svoj identitet i baštinu kraja potvrđuju i prigodni

datumi koji se obilježavaju u određenoj lokalnoj sredini, a spominju se u školskim kurikulumima: Sveti Martin, Sveti Florijan, Dan župe i Dan grada.

Sve škole sudjeluju u obilježavanju Dana kruha i zahvalnosti za plodove zemlje te često to obilježavanje povezuju sa Svjetskim danom hrane, a cilj njihova obilježavanja je podizanje svijesti o važnosti zdrave prehrane, očuvanju biološke raznolikosti i ekološke proizvodnje. Edukativnog karaktera su i prigodni datumi Dan jabuka i Medni dani čija je svrha podizanje svijesti djece o potrebi konzumacije lokalnih poljoprivrednih proizvoda i njihovoj važnosti u svakodnevnoj prehrani. Ostali prigodni datumi vezani su uz obilježavanje Dana hrvatskog jezika, knjižnica, pismenosti, čitanja, europskih jezika, obitelji, žena, očeva i majki, dječjih prava, volontera, zdravlja, mira, ali i događaje kao što su Maškare, Valentinovo, Sveta Lucija, Olimpijski dan, Dan sporta i dr.

6. OBILJEŽAVANJE ODREĐENIH PRIGODNIH DATUMA

U školskim kurikulumima spominje se obilježavanje brojnih prigodnih datuma, a njihovim obilježavanjem učenike se upoznaje s poviješću, ali i tradicijom i običajima svoga zavičaja.

U nastavku su kratko opisani neki od najzastupljenijih prigodnih datuma prema analiziranim kurikulumima. Opisana su dva kršćanska prigodna datuma, Božić i Uskrs, zatim Poklade (Maškare) te Dan planeta Zemlje. U tekstu koji slijedi pažnja će se još posvetiti i Majčinom danu koji prema analizi nije zastupljen u svim kurikulumima, ali je za istraživanje važan jer je vezan za osmišljavanje i realizaciju likovnih aktivnosti s učenicima u drugom dijelu rada.

6.1. Prigodni datumi tijekom došašća i božićno doba

Čini se kako Božić svake godine počinje sve ranije te postaje sve više komercijaliziran. Tipična slika Djeda Božićnjaka s bijelom bradom, u crnim čizmama i crvenom odijelu danas je prepoznatljiva gotovo svugdje na svijetu. Unatoč tome, Božić se drugačije slavi u različitim zemljama, a mnoge od njih još uvijek poštuju svoje običaje. Božić je kršćanski blagdan kojim se obilježava rođenje Isusa Krista, Sina Božjega. Međutim, Božić nije nastao samo kao rezultat kršćanske tradicije. Naime, Perišić, Perković i Gravkić (2006) pišu da podrijetlo ovog blagdana pronalazimo u židovskom blagdanu Hanuki, svetkovinama starih Grka, vjerovanjima Druida i narodnim običajima Europe. Vikinzi su sunce percipirali kao kotač koji mijenja godišnja doba; stoga, smatra se kako je od riječi za ovo kolo, *houl*, nastala riječ *yule*, odnosno drugi naziv za Božić.

Božić je velik blagdan i stoga ne začuđuje što se mnoge sakralne teme u likovnoj umjetnosti odnose na taj blagdan. Isusovo rođenje je i čest motiv iznad oltara u crkvama, a jedan takav primjer nalazi se u crkvi Isusova rođenja u uršulinskom samostanu u Varaždinu (iako se slika danas nalazi na lijevom zidu iznad ulaza u samostanske prostorije). Prema Repanić-Braun (1993) slika je u dva navrata bila restaurirana i zbog nečitljive signature pogrešno interpretirana te su je pripisivali dvojici autora nepoznatih u povijesti umjetnosti. Nakon pažljivog čitanja i analiza zaključuje se kako je autor poznati štajerski slikar prve polovice 18. stoljeća Franz Ignaz Flurer (1688. – 1742.).

Slika Isusova rođenja (Slika 1.) nastala je 1739. godine kad nastaje i veći broj Flurerovih slika religioznog sadržaja te pripada kvalitetnijim djelima baroknog štafelajnog slikarstva u sakralnim svetištima sjeverozapadne Hrvatske (Repanić-Braun, 1993:234). Lijevi dio

kompozicije prikazuje zgusnuti prostor trošne drvene štale, a pred trošnom štalom prikazani su sv. Josip, Blažena Djevica Marija i Dijete (u dijagonalnoj kompoziciji) polegnuto na bijelu draperiju te magarac i vol koji ga promatraju. Nad slamnatim krovom štale prikazani su među oblacima anđeli s prenaplašeno bucmastim tijelima, a visoka arhitektura štale zaklanja dubinu slikarskog prostora. Svjetlom su obasjana i naglašena lica Blažene Djevice Marije i zaspalog Djeteta, a umjetnik nadnaravnost događaja naglašava zasićenim bojama i izražajnim svjetlosnim kontrastom što je vidljivo u prikazu anđela.

Slika 1. Franz Ignaz Flure: *Rođenje Isusovo* (Repanić-Braun, 1993:232)

Božićno vrijeme u školama obilježava se najčešće na praktičan način kroz izradu čestitki, ukrasa za bor, ukrašavanjem panoa i razreda na nastavi Likovne kulture, izradom jaslica, ukrašavanjem božićnog drvca te pjevanjem božićnih pjesma. Primjerice Slika 2. prikazuje radove učenika 3. razreda gdje su motiv *Svete obitelji* i likovni problem obrisna crta i tonsko modeliranje izvedeni na kreativan način.

Slika 2. Radovi učenika 3. razreda

(<https://m.facebook.com/groups/likovnimivolimo/permalink/3121833768050792/>. Pristupljeno 16. 7. 2023.)

Kao sveprisutan simbol Božića može se danas izdvojiti Djed Božićnjak ili Djed Mraz koji se temelji na stvarnoj osobi, odnosno svetom Nikoli koji se kao svetac u školama također obilježava. Njegov spomendan je 6. prosinca, u vrijeme došašća, pripreme za Božić i njegovo se obilježavanje često prirodno stapa sa svim ostalim aktivnostima u školi vezanima za obilježavanje Božića. Tako se u brojnim hrvatskim školama organizira posjet svetog Nikole koji se veže uz tradicionalno darivanje djece, ali i njegovu ulogu zaštitnika mornara i putnika. U vrijeme došašća, u pojedinim se školama obilježava i blagdan svete Lucije koji se najčešće povezuje sa sadnjom pšenice kao još jednim božićnim običajem u Hrvatskoj.

6.2. Poklade

Mrvoš (2012) piše da se pokladama naziva narodni običaj čiji se vrhunac zbivanja odvija uoči prvog dana korizme odnosno Pepelnice. Poklade predstavljaju preokret realnog i magijskog, dobra i zla, tjelesnog i duhovnog, poganskog i religijskog. Ramušćak (1981) navodi da je poklade, ipak, nemoguće preciznije interpretirati jer predstavljaju kompleksnu i višeznačnu kulturnu pojavu koja se neprestano mijenjala kroz povijest.

U središtu poklada je običaj prerušavanja, a Ramušćak (1981) piše da običaji prerušavanja sežu u davne epohe pa tako već u paleolitiku nailazimo na prerušene likove sa životinjskim maskama. Podrijetlo poklada veže se i s antičkim poganskim običajima i svetkovinama kao što su bakanalije, saturnalije, konsualije i slično. U osnovici tih antičkih svetkovina je vjera u to, da je život određen nadnaravnim silama te da se u njima isprepliću svakojake poganske religioznosti. Kod poklada magijski postupci povezani su s blagdanom Nove godine i proljetnim svečanostima. U skladu s time, poklade su podrazumijevale prerušavanje u svrhu

tjeranja zlih sila i zime. Kuna (2008) piše da je cilj tjeranja zlih sila i zime ono što poklade razlikuje, recimo, od karnevala koji se često spominje kao sinonim iako to ne treba biti.

Baroja (1979) piše da su na teritoriju Hrvatske rasprostranjene različite varijante i oblici pokladnog prerusavanja. U pojedinim krajevima zadržala se tradicija da djeca odlaze u pokladni obilazak mjesta i izvode pokladne pjesme, a zauzvrat ih domaćini daruju slatkisima ili novcem. Pokladno vrijeme danas traje nekoliko dana, a najčešće završava obredom utapanja, spaljivanja ili vješanjem pokladne lutke. Baroja (1979) također navodi da je čin pogubljenja karnevalske lutke posjetnica na stvarnu čovjekovu žrtvu, pa je taj pokladni običaj često i diskutabilna tema. U Etnološkom atlasu Jugoslavije (1986) spominje se kako se općenito pokladna lutka prije pogubljenja kreće kroz mjesto i za njom ide vesela povorka, a zatim se povorka zaustavlja na određenom mjestu (most, trg i sl.) gdje se pokladnoj lutci sudi za sve zlo koje su mještani proživjeli u prošloj godini.

Lozica (2007) razlikuje pokladne običaje u ruralnim i urbanim sredinama. Ruralni pokladni običaji vezani su uz stočarske regije te su bolje očuvani i autentičniji od onih urbanih. Urbani pokladni običaji promatraju se kao noviji fenomen, a uz njih se vezuje spomenuto osuđivanje i pogubljenje karnevalske lutke, individualno maskiranje, karnevalska društva, dječje karnevalske priredbe i plesovi pod maskama.

Kada je riječ o maskama, treba naglasiti da su one često djelo narodne umjetnosti ili pak primijenjene umjetnosti. Same po sebi mogu imati veliku likovnu vrijednost koja učenicima može biti poticaj u izradi vlastitih maski. U Hrvatskoj se pokladnoj tradiciji svakako ističe pokladni lik *zvončara*. Zvončari su prepoznatljivi po zvonima po kojima su i dobili ime. Svi zvončari ogrnuti su naopako okrenutom ovčjom kožom i zvonima, a samo neki nose maske dok drugi nose samo oglavlja koja su simbol plodnosti i vegetacije. Kao i kod drugih pokladnih likova, njihova funkcija je magijska, odnosno zvoneći zvonima tjeraju nadnaravne sile.

Nikočević (2013) piše kako su maske sa zvonima postojale najprije na području Rimskog Carstva, pa se smatra da ti pokladni običaji od tamo i potječu. U Hrvatskoj su se u određenim lokalnim zajednicama održale pokladne skupine zvončara, primjerice na području Kastava. Jedna od tri osnovne skupine zvončara jesu Halubajski zvončari s zoomorfnom maskom na glavi i velikim zvonom (Slika 3.). Odjeveni su u bijele mornarske majice kratkih rukava s crno-bijelim ili plavo-bijelim prugama i u bijele mornarske hlače na čijoj se vanjskoj strani nogavica nalazi prošivena crvena vrpca. U desnoj ruci sa sobom nose *mačuku*, a oko vrata svileni crveni rubac.

Slika 3. Halubajski zvončari (<https://www.domagojsever.com/2022/03/04/halubajski-zvoncari/> Pristupljeno 10. 8. 2023.)

Također se u Hrvatskoj pokladnoj tradiciji ističe i pokladni lik *buše*. U pokladnim običajima Baranje sudjeluju *strašne*, *lipe*, *male* i *velike buše*. *Strašne buše* specifične su po drevnim maskama koje slične čovjekovu licu. Maske su izrađene od drveta vrbe i najčešće su obojane bijelom, crvenom i crnom bojom te se na vrh dodaju rogovi (Slika 4.). Lechner (2000) navodi kako su *strašnim bušama* suprotne *lipe buše* odjevene u narodnu nošnju s velom preko lica. Ramušćak (1981) piše kako su drvene maske prisutne na gotovo cijelom euroazijskom području, srednjoj Europi, Alpama i podalpskom području, na Balkanu i u Panonskoj nizini.

Slika 4. *Strašne buše* (<https://www.domagojsever.com/2022/03/04/halubajski-zvoncari/> Pristupljeno 12. 8. 2023.)

Danas se djeca najčešće prerašavaju u junake koji za njih predstavljaju moć, primjerice maskiraju se u likove iz crtanih i akcijskih filmova. U školama djeca pomoću tehnike *kaširanja* izrađuju maske, organizira se maskenbal, natjecanja u izboru najljepše maske i maštovite priredbe u kojima sudjeluju maskirani učenici.

Slika 5. Kaširane maske učenika za pokladni pano (<https://www.profil-klett.hr/kasirane-maske-za-pokladni-pano>
Pristupljeno: 12. 8. 2023.)

6.3. Uskrsno doba

Gabelica-Šupljika i Milanović (1995) blagdan Uskrsa ističu kao najvažniji kršćanski blagdan za koji se kršćani pripremaju tijekom korizme. Teme vezane za Uskrs su česte u povijesti likovne umjetnosti, a među značajnijim motivima kršćanske religiozne umjetnosti svakako su raspeće i uskrsnuće Kristovo. Raspela su se prikazivala od ranokršćanskog doba (sredina 5. stoljeća), a od 8. stoljeća postaju učestalija te se Krista prikazuje u obličju trpljenja i boli. Kako bi se stvorila ravnoteža, u 8. stoljeću se uz slike raspeća, smrti i muke prikazuju i slike uskrsnuća, piše Rebić (2004). Jedan od nedostižnih primjera renesansnog prikazivanja uskrslog Krista slika je Matthiasa Grünewalda na glasovitom Isenheimskom oltaru naslikana oko 1511. -1516. godine. Uskrsli Krist lebdi u zraku, a čuvari groba prestrašeni leže na zemlji. Kristova grobna plahta prelijeva se u bojama od tople crvene boje do tirkiz hladne. Kristovo lice u auri rasvjetljuje tamnu noć s pokojom zvijezdom. Rebić (2004) uz prethodni opis slike navodi kako umjetnik preobraženje, transcendenciju i božanstvenost uskrslog Krista naglašava masovnom stijenom u pozadini iza groba.

Slika 6. Matthias Grünewald: *Uskrsnuće Kristovo*

(https://hr.wikipedia.org/wiki/Matthias_Gr%C3%BCnewald#/media/Datoteka:Mathis_Gothart_Gr%C3%BCnewald_044.jpg Pristupljeno: 15. 8. 2023.)

Na satovima Likovne kulture, vezano uz obilježavanje Uskrsa, izrađuju se čestitke i pisanice s time da su motivi na tim radovima nešto drugačiji. Huzjak (2001) piše da mnogi učitelji smatraju da su teme prikazivanja Krista razapetog na križu ili Krista na križnom putu pregrube za djecu pa se ipak odlučuju za šarenije i lepršavije teme pisanica i zečeva. Jaje je stari drevni simbol i označava postanak, genezu. Pojavljuje se u mnogobrojnim svjetskim mitovima, posebice u religijama staroga Bliskog istoka. Tamo ono poprima ulogu kozmičkog jajeta koje simbolizira stvaranje, a iz njega nastaje i sam univerzum. Poput jaja i zečevi simboliziraju novi život, plodnost i proljeće.

Običaj oslikavanja i ukrašavanja jaja zabilježen je 1290. godine kad je engleski kralj Edward I platio 18 pensa da bi se 150 komada jaja za darivanje obojilo i posulo zlatnim listićima (Bešker, 2020). Zanimljivo je kako su od 16. stoljeća čokoladna jaja bila povlastica samo okrunjenim glavama na francuskom dvoru, a danas je potrošačka demokracija svima omogućila konzumaciju istih.

6.4. Dan planeta Zemlje

Iako ne postoji univerzalni kalendar prigodnih datuma, sigurno je da se među brojnim datumima koji se obilježavaju na nastavi spominje i Dan planeta Zemlje. Mati (2000) piše da je ovaj ekološki datum prvi put organizirano obilježen 1970. godine diljem Sjedinjenih Američkih Država kada su održani prosvjedi za održiv i zdrav okoliš pod vodstvom američkog senatora Gaylorda Nelsona. Bio je to puno veći događaj od bilo kojeg marša za građanska prava ili antiratnih demonstracija ili prosvjeda za ženska prava 1960-ih. Kao posljedica brojnih manifestacija diljem svijeta održanih 1990. godine, gdje je sudjelovalo više od 200 milijuna ljudi, 1992. godine održana je Konferencija UN-a o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru (Obad, 2006:63). Ujedinjeni narodi su 22. travnja 2009. godine proglasili *Međunarodnim danom majke Zemlje*. Hren (2021) navodi da je danas obilježavanje Dana planeta Zemlje globalni događaj koji inicira mreža Dana planeta Zemlje u više od 192 zemlje, a cilj obilježavanja je aktivnostima potaknuti ljude na očuvanje našeg planeta.

Danu planeta Zemlje blizak je i blagdan sv. Jure (23. travnja) koji se obilježava u nekim krajevima Hrvatske kao i van granica Hrvatske. Dragić (2013) navodi kako se blagdan svetog Jure u hrvatskoj tradicijskoj baštini naziva Jurjevo, Jurjevdan, Jurjovo, Đurđevdan i Đurđevo - ovisno o mjestu u kojem se obilježava. Jurjevo označava početak gospodarske godine, velikog čišćenja i pobjedu proljeća nad zimom. U tom se razdoblju zeleni Juraj ili Đuro odijeva u zelenilo i grane i obilazi sela te se pale jurjevski krjesovi za koje se vjeruje da brane od štetočina.

U narodnom vjerovanju kićenje ljudi, stoke, domova, štale, prilaza dvorištu zelenilom, ima apotropejsku moć (apotropej, predmet za koji se vjeruje da svojom snagom tjera i uništava zle sile, internetski izvor 2), odnosno vjerovalo se da će zelenilom potjerati zle sile i demone te zaštititi ljude, stoku i usjeve (Dragić prema Oriovčaninu, 2007). Brojni su običaji koji se vežu uz ophode zelenog Juraja diljem svijeta (Engleska, Rusija, Rumunjska), a zajedničko gotovo svima je apotropejska uloga (Dragić, 2013:304).

Slika 7. *Ophod zelenog Jurja* (<http://www.skolskiportal.hr/media/juratekst.jpg> Pristupljeno 17. 8. 2023.)

6.5. Majčin dan

U većini zemalja svijeta svake se godine, druge nedjelje u svibnju, obilježava Majčin dan. Anna M. Jarvis organizirala je obilježavanje prvog Majčinog dana 1908. godine u čast trogodišnje smrti svoje majke, a zatim su zemlje diljem svijeta započele s obilježavanjem Majčinog dana (Zapadna Virginija, Oklahoma i dr). Majčin dan je 1914. godine Američki kongres proglasio državnim blagdanom (Kolarić, 2012).

Kolarić (2021) piše da se u Hrvatskoj prve vijesti o proslavi Majčinog dana spominju u hrvatskom crkvenom tjedniku *Katolički list* 1926. godine pod naslovom *Materinska društva*. Datum 15. svibnja 1927. godine smatra se prvom proslavom Majčinog dana u Hrvatskoj, a zabilježeno je da su se tada u crkvama diljem Hrvatske prikazivale svete mise u čast majkama te su se držala predavanja o majkama u školama i društvima. Prema Kolariću (2012) u novijoj hrvatskoj povijesti za obnovu proslave Majčinog dana najveće zasluge idu Družbi Braće hrvatskog zmaja. U čast svim majkama koje su svoj život u Domovinskom ratu dale za slobodu Hrvatske i onim majkama koje su izgubile sinove i kćeri, uredili su spomen-područje hrvatskoj majci na Velikoerpenijskom brijegu iznad Tuheljskih toplica gdje je posljednje počivalište majke autora hrvatske himne. Majčin dan se u župi Velika Erpenija obilježava svečanim cjelodnevnim programom.

Majka je čest motiv i u umjetničkim djelima, pa se tako motiv majke pojavljuje u gotovo svim umjetničkim razdobljima kroz povijest. Prikaz majke, koja predstavlja najpotpuniji izraz života, odigrala je važnu ulogu u stvaralaštvu umjetnika.

Mnoga umjetnička djela iz razdoblja drevnog Egipta tematski bi se mogla opisati kao prikaz majčinstva, kao što je to slučaj kod skulpture Izide i njenog sina Horusa. Iako su božanstva,

kako piše Kumar Auddy (2018), taj prikaz nagog djeteta (Horusa) i Izide prvenstveno veliča majčinstvo.

Slika 8. *Izida i Horus* (Kumar Auddy, 2018:1120)

Mnogi renesansni umjetnici te umjetnici 17. stoljeća poznati su po svojim radovima na temu *Majka i dijete*. Među njima zasigurno je najzanimljivija i najpoznatija *Bogorodica (Madonna)* Leonarda da Vincija i ona Rafaela Santija, zajedno s prikazom malog Isusa. U umjetnosti prikaz Djevice Marije koja u naručju drži Isusa često se naziva i *Bogorodica s djetetom*. Takve slike često prikazuju Mariju odjevenu u profinjenu odjeću i smirenog izraza lica, aludirajući na njezinu duhovnu plemenitost i uzvišenu ulogu Majke Božje. Takva je i Leonardova *Madonna Litta*, slika na kojoj se može vidjeti lijepa mlada žena kako u naručju drži svoje Dijete. Načinom na koji su ti likovi prikazani dočarana je atmosfera ljubavi između majke i djeteta (Istamovna i Ulugbek, 2021).

Slika 9. Leonardo da Vinci: *Madonna Litta* (Istamovna i Ulugbek, 2021:281)

Siktinska Madona Rafaela Santija istu temu donosi na svoj način, s mnogo više motiva.

Slika 10. Rafael Santi: *Sikstinska Madona* (Istamovna i Ulugbek, 2021:281)

Slika prikazuje ženu koja se spušta iz unutrašnjosti neba te u svom naručju nosi dijete. Lijevo od Bogorodice nalazi se sveta Barbara; ona simbolizira mrtve te se klanja Svetoj Majci i Djetetu. S desne strane, nalazi se sv. Siksto II. koji nosi svečanu halju te se klanja Bogorodici i Djetetu. Istamovna i Ulugbek (2021) smatraju kako je iz vrlo jednostavnog prikaza majke jasno da je ova žena porijeklom iz naroda. S druge strane, navode kako dijete u majčinom naručju izgleda vrlo ozbiljno te sjedi prekrivenih nogu. Unatoč tome, majka i dijete predstavljaju jednu dušu te žive jedinstven, dinamičan život.

Kumar Auddy (2018) navodi kako je u kasnijim stoljećima motiv majčinstva postao tema djela umjetnika poput Moneta, Gauguina, Van Gogha, Williama Adolpha Bougureaua i drugih.

Potrebu za raspravom o majčinstvu u svijetu umjetnosti koja više nije podrazumijevala samo majku kao temu, nego prije svega majku kao umjetnicu donijelo je 20. stoljeće. Umjetnica Mimi Smith navodi kako se žene, krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća, nije ozbiljno shvaćalo u umjetnosti, kako piše Sandoval Romero (2015). U nastavku navodi da je još teže bilo ženama koje su bile udane i imale djecu. Smatra se kako je umjetnicama i danas vrlo teško ako imaju djecu i koriste temu majčinstva u svojim radovima. Zbog toga su riječ *majka* odbacile mnoge umjetnice koje imaju djecu, budući da se taj izraz u zapadnim kulturama naširoko povezivao s tradicijom i patrijarhatom te je takva asocijacija žene svodila isključivo na njihovu reproduktivnu ulogu. Međutim, postoji mnogo žena umjetnica koje su majke i koje

putem svojih umjetničkih radova prkose patrijarhalnom shvaćanju majčinstva i umjetnosti. Neke od takvih umjetnica su Louise Bourgeois, Valie Export, Susan Hiller, Mako Idemitsu, Mary Kelly i druge.

7. OBILJEŽAVANJE PRIGODNIH DATUMA NA NASTAVI LIKOVNE KULTURE

Iako se u kurikulumu nastavnog predmeta Likovna kultura ne spominju prigodni datumi, sa sigurnošću možemo tvrditi da u praksi gotovo ne postoji prigodan datum koji se ne obilježava na nastavi Likovne kulture. Na njoj nastaju likovni radovi koji krase panoje i izložbe pri obilježavanju prigodnih datuma. Kako bi na kreativan način s učenicima obilježio prigodne datume, učitelj treba ovladati praktičnim i teorijskim znanjima likovnog jezika i likovnih tehnika te poznavati likovni izraz djece te dobi. Najprije treba krenuti od motiva koji mogu biti vizualni, nevizualni, i likovni i kompozicijski elementi kao poticaji. Huzjak (2004) piše da u obilježavanju prigodnih datuma učitelji često posežu za dizajnerskom formom *prigodnom čestitkom* i izradom prigodnih ukrasa. Pri tome ističe da se čestitku ne smije smatrati motivom jer je čestitka područje rada. Pri izradi čestitke treba izbjegavati prigodne motive koji su šablonski i stereotipni: crvena čizmica, pokloni, božićno drveće, repatica, snjegović, srce, pisanice i zečevi i slično. Učitelji bi se trebali snažno oduprijeti i izradi *lijepih, slatkih i zgodnih* praktičnih i upotrebljivih ukrasa. Potrebno je nastavu temelji na likovnom problemu.

Primjerice, Huzjak (2004) predlaže da pri obilježavanju sv. Nikole učitelj može vješto izbjeći stereotipno i šablonsko prikazivanje Krampusa stavljanjem naglaska na likovni problem kao što je korištenje rekompozicije. U tu se svrhu s učenicima može najprije razgovarati o Krampusu kao vizualnom složencu od životinjskih i ljudskih elemenata, zatim se učenicima može zadati zadatak slaganja tih elemenata u nove kompozicije uz dodavanje rogova.

Vezano za prikaz čizme svetog Nikole Huzjak (2004) smatra da će se crtanjem ili slikanjem čizme prema promatranju izbjeći prikazivanje šablonske crvene čizme obrubljene vatom. Isusovo rođenje može se figurativno prikazati prema zamišljanju na temelju biblijskog teksta, a tu likovni problem može biti kombiniranje boja, crte, točke i tekstura. Anđeo koji pastirima naviješta Isusovo rođenje također može biti dobar motiv ako ga učenici prikažu prema zamišljanju, a likovni problem može biti svijetlo-tamni kontrast. Svjetlo-tamni kontrast učitelj može iskoristiti i pri prikazivanju prskalice na tamnoj podlozi. Glavni zimski motiv su pahulje: u tom slučaju učitelj bi kao likovni problem mogao odabrati zrcalnu simetriju i raditi reljef na foliji koji bi na kraju nalikovao gravuri ukoliko bi se reljef po završetku tretirao tušem.

Iako Huzjak (2004), kako je vidljivo iz prethodnog teksta, za obilježavanje prigodnih datuma predlaže brojne figurativne motive, sam napominje da to ne treba uvijek biti tako. Čak smatra da je poželjno kod djece potaknuti apstraktno likovno izražavanje. Primjerice, učenici mogu radost Majčinog dana i Valentinova, umjesto šablonama srca, izraziti bojama u tehnici gvaša ili tempera. Također se može bojama u tehnici akvarela izraziti slušanje glazbene kompozicije.

Prema Huzjaku (2004) učenici mogu izrađivati čestitke koje neće biti kič, tako što će se poigrati kompozicijskim elementima. Na bijelom papiru mogu optički pomiješati boje tehnikom flomastera te papir zalijepiti na crnu podlogu čestitke.

Kad je riječ o Uskrsu, Jakubin (1996) smatra da se šablonsko prikazivanje uskršnjih motiva može izbjeći primjerice odabirom slikanja određene postaje križnoga puta gdje likovni problem može biti korištenje kromatskih ili akromatskih tonova boja. Učenici mogu zamišljati određenu postaju (osuda, uspinjanje, razapinjanje), ali poistovjetiti je i sa sadašnjošću, sudbinom naroda ili osobnom sudbinom. Učenici mogu povezati osudu Isusa s osobnim osudama koje su možda doživjeli, uspinjanje po Kalvariji, životne padove pod težinom vlastitog križa. U prizoru Šimuna Cirenca koji Isusu pomaže nositi križ, mogu prikazati pomaganje prijateljima u teškim situacija. Potrebno je da se učitelji u tematsko-motivacijskom pristupu ne zadržava samo na pukom prepričavanju priča o Isusovom uskrsnuću i ne izostavi likovnu motivaciju, već potaknu učenike na zamišljanje Isusovog uskrsnuća na likovno vrijedan način.

8. POTICANJE KREATIVNOSTI U OBILJEŽAVANJU PRIGODNIH DATUMA NA NASTAVI LIKOVNE KULTURE

U prethodnom dijelu teksta na više se mjesta spominjalo šablone i kič u kontekstu obilježavanja prigodnih datuma u školi, na nastavi Likovne kulture i to kao nešto negativno. To je zato što te pojave mogu priječiti razvoj učeničke kreativnosti, pogotovo ako se na njih redovito oslanjamo u kreiranju likovnih zadataka. Nasuprot šablonama i kiču, kreativnost je nešto što učitelji svojim radom itekako trebaju podupirati, čak i u onim slučajevima, poput prigodnih datuma u kojima nam se sa svih strana nameću upravo šablona i kič.

Postoje mnoge definicije kreativnosti s tim da te definicije, iako nijedna od njih kreativnost ne opisuje posve precizno, posjeduju zajedničke veze. Ono što je zajedničko svim tim definicijama kreativnosti jesu originalnost i stvaranje nove ideje, proizvoda, rješenja i slično. Originalnost se suprotstavlja konformizmu na način da odbacuje slijediti ono što svi rade, zagovara stvaranje kreativnih ideja te novog i jedinstvenog rješenja (Huzjak i Županić Benić, 2017).

Čudina (1990) navodi još dva elementa zajednička definicijama kreativnosti: kreativni pojedinac vidi, uočava, stvara pojave i stvar na nepoznat i nov način te također stvara i oblikuje drugačije, nove i neuobičajene ideje. Huzjak i Županić Benić (2017) prema Bledow, Rosing i Frese (2013) definiraju kreativnost kao proces u kojem pojedinac razvija nove ideje, s tim da oni ističu važnost poticaja i podrške okoline s posebnim naglaskom na poticaj i podršku odgojno-obrazovne ustanove. Ne začuđuje stoga što se u reformama obrazovanja i nacionalnim kurikulumima razvoj kreativnosti navodi kao glavni cilj odgojno-obrazovnog procesa (Huzjak i Županić Benić, 2017).

8.1. Šablone

Huzjak (2000) piše da šablonama, stereotipovima ili klišejima nazivamo izričaj (likovni ili drugi) koji je lišen individualnosti i originalnosti autora i koristi opće pretpostavljen, neproživljen i nepromišljen sistem znakovne komunikacija. Smatra da su šablone općenito, posebno u dječjem crtežu, nepoželjne i odraz su lošeg didaktičkog pristupa učitelja. One se ujedno odnose na pomagala (drvena ili plastična) i izraz pomoću kojih istovjetan crtež mogu dobiti različiti ljudi.

Prema Huzjaku (2003) najčešći su stereotipni prikazi: četvrtina sunca u jednom kutu papira, nasmiješena lica (tzv. *smajlići*), ptice nacrtane linijski kao pisano slovo *m*, ukočene siluete s ravnim rukama i nogama, ili cvjetovi s okruglim tučkom i zaobljenim laticama. Ti prikazi, iako se mogu naći u izrazu svakog djeteta, za razvoj kreativnosti počinju biti osobito štetni onda kada im se počnu nametati od strane odraslih koji su skloni djetetu pokazivati kako se crta. Prilikom toga se od djeteta zahtijeva da nauči oponašati njemu stran i nerazumljiv oblik. Huzjak (2000) smatra da nedovoljno educirani roditelji i odgojitelji djeci već u najranijoj dobi (oko 3-4 godine) nameću obrasce *ovako se crta i radi ovo*, a zatim djeci daju pohvalu i podršku ako su nametnutu šablonu *uspješno* prihvatili.

Kad je riječ o učiteljima, Huzjak (2004) navodi kako oni isto posežu za šablonama, najčešće prilikom obilježavanja prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture. Tipični primjer toga je već spomenuta čestitka. Učenici imaju zadatak na presavijenom papiru prikazati prigodnu temu crtežom ili slikom i prigodnom porukom, a poželjno bi bilo da primaoci čestitki na prvi pogled zaključče koje je značenje i povod ilustracije. Rezultat takvog pristupa u nastavnoj praksi obično je obilje šablona koje se na učeničkim čestitkama pojavljuju. Huzjak (1999) na to upozorava opisivanjem konkretnog motiva anđela na čestitkama koji je često *kičast* i *sladunjav*, iako ne treba biti jer anđeli su nevidljiva bića koja svaki učenik može zamisliti na svoj način. U skladu s time može se onda i pristupiti njegovom individualiziranom likovnom prikazivanju.

Slika 11. *Sladunjavi prikaz anđela* (<https://shophr.climate-kic-proposal.org/category?name=slike%20an%C4%91ela%20cuvara> Pristupljeno 3. 9. 2023.)

8.2. Kič

Pojam *kič* može potjecati od njemačkih glagola *kitschen* u prijevodu *sklepati, brzo napraviti* ili prema engleskom *sketch* u prijevodu *nacrt, skica* (kič, internetski izvor 3). Pod utjecajem industrijalizacije i usponom građanskog staleža potkraj 19. stoljeća pojam kič u žargon uvode minhenski trgovci umjetninama, a označavao je jeftinu umjetničku robu. Iako kao pojam nije bio prisutan u literaturi prije početka 20. stoljeća, škotski i engleski empiristi predvođeni Humeom uvode pojam *loš ukus* koji je odgovarao pojmu kiča, ali točna granica između ova dva pojma još uvijek je nejasna i nije precizno određena. Rosenberg kič definira kao *umjetnost koja slijedi utvrđena pravila, upravo u onom razdoblju u kojemu su umjetnici doveli u sumnju sva umjetnička pravila* (Dorfles prema Rosenberg 1997:21). Horvat Pintarić (2013) smatra da se kod definiranja kiča svi mogu složiti da je kič nešto plitko, otrcano, površno, sladunjavo i sentimentalno bez obzira radi li se o predmetima, čovjekovom ponašanju, okolišu ili nečem drugom. Dorfles (1997) upozorava na brojne fenomene povezane s kičem: kič-čovjek (ljubitelj i konzument kiča), prenamjena svrhe umjetničkog djela, reproduciranje jedinstvenih umjetničkih djela (falsifikati), kupnja jeftinih replika, potreba za novim radi novoga (*styling*), trivijalna umjetnost, fetišizacija avangardnog djela (imitacije), promjena konteksta cijelog umjetničkog djela ili njegovog manjeg dijela (primjerice reproduciranje smješka Mona Lise na omotu za sir, na natječaju za izbor ljepotice i sl.), učestalost kojom se kupuju, dobivaju, prodaju kopije umjetničkih remek-djela, sentimentalizam, sladunjavo i prenaplašeno iskazivanje osjećaja i mnogih drugih te ističe da svi načini čovjekovog izražavanja mogu lako postati kič.

Horvat Pintarić (2013) piše da danas kič kao pojam označava bezvrijedno stvaralaštvo s prenaplašenom sentimentalnošću te ga vezujemo uz neukus pojedinca. Kič stvaralaštvo je prepoznatljivo po sentimentalnosti, stereotipima, bavljenju idiličnom prošlošću i uspomnama, lažnom dojmu, patetici, dopadljivosti, imitaciji i prenaplašenim emocijama.

Osim u umjetnosti, danas je kič prisutan i u svakodnevnom životu kroz reklame, politiku, religiju i modu pa sve do dječjeg likovnog izražavanja. U tekstu je prethodno spomenuti sladunjav prikaz anđela o kojem govori Huzjak (1999) ujedno i šablona i kič.

U pravodobnom prepoznavanju kiča učitelj ima veliku ulogu. On je taj koji se može odlučiti za pristup na nastavi Likovne kulture koji vodi u kič, a može se odlučiti i za onaj koji možda neće uvijek rezultirati vizualnom atrakcijom, ali će uvijek predstavljati pravo likovno istraživanje s učenicima. Kuščević i Vajić (2018) pišu kako učitelj treba biti svjestan da je kič

loše izvedena umjetnička zamisao, odnosno kopija originala. Svakako najvažniju ulogu u otporu kiču na nastavi Likovne kulture ima učitelj koji se treba oduprijeti svjetlucavim folijama, vati, komadićima školjaka i tjestenine, sjemenkama i *dugmićima* pri izradi blagdanskih ukrasa i čestitki.

Huzjak (2000) ističe kako se kič isključivo bavi temom, a zanemaruje sadržaj i jezik materijala te također savjetuje da se najprije krene od likovnog problema, a zatim se odabire motiv koji ni u kojem slučaju ne smije biti stereotipan. Dorfles (1997) upozorava kako su upravo djeca najlakši plijen kiča jer nisu u stanju uvijek razlikovati umjetnost od stvarnosti. Bešker (2020) navodi primjer kako svake godine pisanice u gotovo svim izlozima, u razdoblju prije Uskrsa, *bombardiraju očne živce*. Sladunjava jaja svih veličina umotana u raznobojne folije s ukrasnim vrpčama u jarkim bojama nalaze se posvuda prenoseći *lažnu* poruku Uskrsa.

9. PRAKTIČNO ISTRAŽIVANJE

9.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog diplomskog rada je teorijski istražiti zastupljenost prigodnih datuma u kurikulumima nastavnih predmeta i školskim kurikulumima nekih osnovnih škola na teritoriju Republike Hrvatske te u skladu sa stečenim spoznajama praktično ispitati mogućnosti kreativnog pristupa obilježavanju prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture.

9.2. Problem istraživanja

Problem istraživanja jest kako kreativno pristupiti obilježavanju jednog prigodnog datuma tj. Majčinog dana na nastavi Likovne kulture u četiri osnovnoškolska razreda te osmisliti aktivnosti (izbjegavajući šablonske i tipične prigodne motive) koje bi rezultirale nastankom kreativnih likovnih radova učenika.

9.3. Sudionici istraživanja

U realizaciji praktičnog djela diplomskog rada sudjelovalo je 67 učenika. Sudionici ovog istraživanja učenici su prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda Osnovne škole Zadarski otoci u Zadru.

Tabela 2. Broj učenika koji su sudjelovali u istraživanju

Razred	1. razred	2. razred	3. razred	4. razred
Broj učenika	20	12	19	16

9.4. Metodologija istraživanja

Provedeno je kvalitativno istraživanje s deskriptivnom metodom u teorijskom dijelu istraživanja kroz istraživanje stručne literature. U praktičnom dijelu istraživanja oslonila sam se na metode specifične za nastavu Likovne kulture i za umjetničko istraživanje: samostalno osmišljavanje likovnih aktivnosti, likovno istraživanje s učenicima, refleksija na provedbu likovnih aktivnosti te interpretacija likovnih radova učenika.

9.5. Opis istraživanja

Istraživanje je provedeno na nastavnim satovima Likovne kulture i u svakom je razredu održan jedan školski sat. Nakon realiziranih nastavnih satova, provedena je interpretacija učeničkih likovnih radova te se na temelju nje, kao i na temelju učeničkih reakcija, osvrta i dojmovâ zabilježenih tijekom provedbe tih satova, procjenjuje uspješnost takvog pristupa obilježavanju Majčinog dana kao jednog prigodnog datuma. Istraživanje je provedeno u dogovoru i uz odobrenje ravnatelja i učiteljica razredne nastave koje su ustupile svoje satove Likovne kulture u svrhu realiziranja praktičnog djela ovog diplomskog rada. Istraživanje je provedeno u školskoj godini 2022./2023.

9.6. Prikaz istraživanja u 1. razredu

Tema: Slika, pokret, zvuk i riječ

Podtema: redefinicija, ravnoteža (simetrija)

Likovno područje: oblikovanje na plohi - crtanje

Likovni pojmovi: redefinicija, fotografija, portret, proporcije ljudskog lica

Motiv: moja mama

Likovni materijali i tehnike: olovka

MOTIVACIJA

U okviru nastavne teme *Slika, pokret, zvuk i riječ* cilj je bio učenike poučiti ravnoteži, odnosno simetriji koju uočavamo na ljudskom licu. Na samom početku sata učiteljica je učenicima demonstrirala rad s olovkom. Nakon toga je motivacijski dio sata započela s pitanjima: *Koja vam je osoba najvažnija na svijetu? Zašto? Kada vam je mama najljepša i kakvu je najviše volite (kada se kako osjeća)? Kakvo joj je lice tada? Oči, usne, obrazi?...* Nakon toga, učiteljica je odabrala jednog učenika da stane pred razred. Učenicima je postavila pitanje: *Kada bismo povukli zamišljenu crtu koja prelazi preko glave, po sredini čela, prati liniju nosa ravno ispod brade mogli bismo, što primijetiti?* Učenici su zaključili da je desna strana lica slična lijevoj. Zatim je za primjer dala fotografiju leptira te odabrala učenika koji je povukao po sredini crtu. Učenici su uočili kako je lijeva strana jednaka desnoj, da su one u ravnoteži, simetrične i zrcalne. Na pitanje: *Možete li svojim riječima objasniti što je simetrija?*, učenici su odgovarali: *Kada je nešto isto s jedne i druge strane zamišljene crte,*

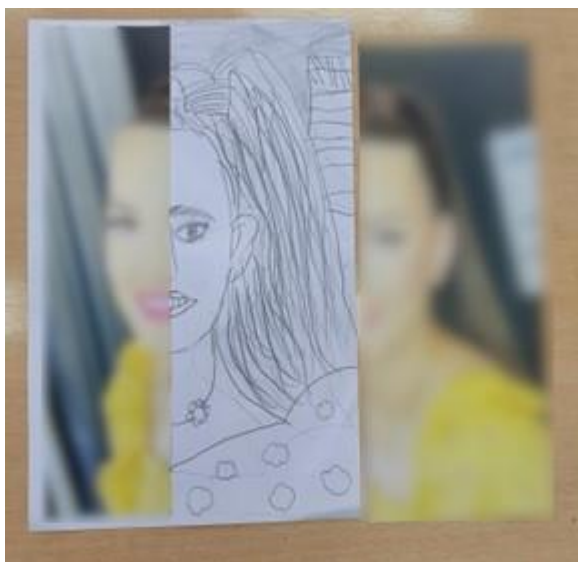
kada je nešto pravilno... Učenici su zaključili kako je jedna polovica lica gotovo istovjetna drugoj, kako imamo čelo, pa obrve, nos usta i bradu. Učiteljica je napomenula da često prikazujemo oči na vrhu glave, što nije pravilno. Visina uha treba odgovarati visini očiju, a dno uha treba odgovarati dnu nosa. Zrcalnu simetriju i ravnotežu učenici su uočili i na reprodukcijama: Frida Kahlo: *Autoportret*, iz 1929. godine i Leonardo da Vinci: *Mona Lisa*, 1503. godina. Učiteljica je zatim najavila kako je likovni zadatak olovkom nacrtati drugu polovicu majčinog lica, a pri tome treba paziti na simetriju lica, proporcije ljudskog lica, što sve lice sadrži i gdje što ide (prvo je zadatak bio zalijepiti polovicu fotografije majčinog lica).

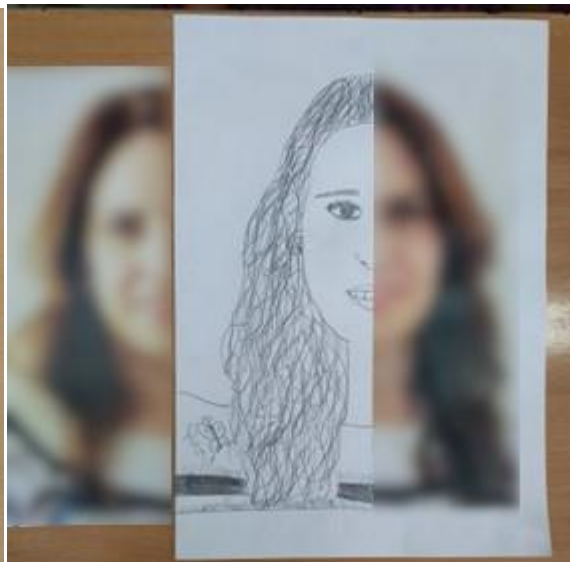
Slika 12. i Slika 13. *Likovni radovi učenika 1. razreda*

Slika 14. *Likovni rad učenice 1. razreda*

Slika 15. Likovni rad učenice 1. razreda

Slika 16. Likovni rad učenice 1. razreda

Likovni radovi učenika idu u prilog tome da su učenici dobro razumjeli i izvršili zadatak. Pri crtanju, većina učenika vodila je računa o simetriji i proporcijama te obliku i omjerima lica. Kod kompozicije, neki učenici su trebali još malo raditi na crtanju vrata, ramena, kao i odjeće (ovratnici majica i košulja) modela. S obzirom na to da se radi o likovnim pojmovima koji se predlažu u kasnijim razredima, učenici su vrlo dobro odradili zadatak te su bili oduševljeni svojim likovnim radovima kao i zadanim zadatkom. Učenica koja je nacrtala drugi rad izrazila je svoj dojam: *Ovo je bio jako zanimljiv zadatak, nije bio težak, volim crtati olovkom. Najviše od svega mi se sviđa što sam crtala svoju mamu, ona će biti jako sretna.* Učenica koja je naslikala treći rad rekla je: *Jako mi se sviđa kako sam nacrtala mamu. Ovaj zadatak je bio jako zanimljiv. Na svom radu ne bi ništa mijenjala.*

9.7. Prikaz istraživanje u 2. razredu

Tema: Umjetnost i zajednica

Podtema: osnovne i izvedene boje

Likovno područje: oblikovanje na plohi - slikanje

Likovni pojmovi: osnovne i izvedene boje, kontrast toplih i hladnih boja, mrlja, potez

Motiv: vaza za mamu

Likovni materijali i tehnike: tempere, kist, lak

MOTIVACIJA

U okviru teme *Umjetnost i zajednica* cilj je bio učenike poučiti osnovnim bojama, izvedenim bojama i kontrastu toplo-hladno. Učiteljica je učenicima pojasnila karakteristike slikarske tehnike tempere i prikazala način slikanja na ploči. Kratko je s učenicima ponovila osnovna svojstva ovog slikarskog sredstva poput pokrivenosti. Za početak, učenici su rješavali anagrame i otkrivali osnovne boje, a izvedene boje otkrivali su miješanjem osnovnih boja. Učenici su promatrali fotografiju vatre te zaključili koje su boje tople, a na temelju fotografije šume, kapi i ljubičice, koje su boje hladne. Zatim su učenici navodili primjere kontrasta: *veliko i malo, toplo i hladno, dan i noć, crno i bijelo*. Učenici su uočili kontrast toplo-hladno na reprodukciji Paula Gauguina *Trznica*, 1892. godina. Učiteljica je zatim postavila pitanje učenicima: *S obzirom da nam se bliži Majčin dan, znate li koja je najdraža mamina boja? Kojom bojom bi opisali svoje osjećaje prema mami?* Učenik: *Najdraža boja moje mame je narančasta, ali bih ja svoje osjećaje prema mami opisao crvenom bojom jer je mama ljubav i srce*. Učiteljica je učenicima najavila kako je njihov likovni zadatak oslikati temperama staklenke koje će pokloniti mama, a pri tome trebaju koristiti kontrast toplo-hladno te kroz različite motive izraziti svoje osjećaje prema mami. Učiteljica je napomenula učenicima kako staklo nije tipična podloga za tempere te kako je potrebno boju nanositi u mrljama i kratkim potezima kista.

Slika 17. Likovni radovi učenika 2. razreda

Slika 18. Likovni rad učenika 2. razreda

Slika 19. Likovni rad učenika 2. razreda

Slika 20. Likovni rad učenice 2. razreda

Kod radova učenika 2. razreda nailazimo na razlike u poimanju likovnog zadatka. Većina učenika koristila se toplo-hladnim kontrastom s čime su potvrdili razumijevanje likovnog zadatka. Učenik koji je naslikao lijevi rad (Slika 18.) izrazio je svoj dojam: *Zadovoljan sam svojim radom, plava je moja najdraža boja, a crvena je najdraža boja moje mame. Moja*

mama zove se Iva i bit će presretna. Učenik koji je naslikao desni rad primijenio je toplo-hladni kontrast, ali je još malo trebao poraditi na urednosti. Na radu učenice (Slika 20.) također možemo uočiti kako je primijenila toplo-hladni kontrast te je kratkim potezima kista boju nanosila mrljama.

9.8. Prikaz istraživanje u 3. razredu

Tema LK: Slika, pokret, zvuk i riječ

Podtema: crta i točka, boja

Likovno područje: oblikovanje na plohi - slikanje

Likovni pojmovi: točka, crte neovisno o karakteru (debele, tanke, dugačke, kratke, oštre, isprekidane, izlomljene) ili toku (otvorene, zatvorene, ravne, krivulje), obrisne i strukturne crte, osnovne i izvedene boje, glatke površine

Motiv: Mama mi svaki dan kaže...

Likovni materijali i tehnike: crni tuš i vodene boje, pero, okrugli deblji kist

MOTIVACIJA

Na početku sata učenici su rješavali kviz te ponavljali likovne pojmove: točka, crte neovisno o karakteru ili toku, obrisne i strukturne crte i osnovne i izvedene boje. Učiteljica je učenicima demonstrirala rad tušem i perom na papiru, podsjetila je učenike da tuš može biti i crtačka i slikarska tehnika. Učenike je podsjetila da za slikanje vodenim bojama koristimo mekani deblji kist te da se pigment nanosi potezom kista u mrljama i linijama. Učiteljica je zatim pokrenula razgovor s pitanjima: *Što sve iz prirode možemo prikazati crtom?* Učenicu su navodili: *travu, grmlje, kosu, kišu...* Učenici su se podsjetili da smjer kretanja crte priča svoju priču te da se njome može dočarati pokret, čak i zvuk. Učiteljica je učenicima postavila pitanja: *S kojom osobom razgovarate svaki dan kad se vratite iz škole? Što vam ta osoba najčešće kaže? Što vam mame kažu kad su ponosne na vas, a što kad ih naljutite i rastužite?* Učenik: *Ja svaki dan o školi razgovaram s mamom. Ona me uvijek pita kako je bilo u školi i jesam li bio dobar. Kad je ponosna na mene kaže mi: Bravo srećo! A kad je naljutim kaže da moje ponašanje nije u redu.* Učenici su promatrali umjetnička djela Mirne Sišul te komentirali upotrebu boja, slova i crteža. Razgovarali su o vezi između slike i teksta, kombinaciji vedrih boja, oblika i slova, uočili su likovne elemente (boja, crte, točke, krivulje, neobične oblike te natpise). Zatim je učiteljica učenicima najavila kako je likovni zadatak koristeći tuš napisati rečenicu koju im mama kaže najčešće, a nakon toga koristeći crte po toku i karakteru ispuniti

papir uz kombiniranje različitih elemente kao i umjetnica: boje, crte, točke, prikazati mamu, sebe i slično.

Slika 21. Likovni rad učenika 3. razreda

Slika 22. Likovni rad učenice 3. razreda

Slika 23. Likovni rad učenice 3. razreda

Likovni radovi učenika 3. razreda pokazuju kako su učenici dobro shvatili likovni zadatak. Učenici su uspješno primijenili likovnu tehniku. Ali, iako su imali slobodu u izboru motiva, na sva tri likovna rada možemo uočiti šablonske prikaze. Učenici su primijenili likovne pojmove: točka, crte neovisno o karakteru ili toku, obrisne i strukturne crte i osnovne i izvedene boje. Radovi su uredni, iako je kod lijevoga rada kompozicija mogla biti bolja, a kod

desnog rada možda nedostaje još motiva. Učenica (Slika 23.) je izrazila svoje dojmove: *Sviđa mi se moj rad, možda sam se trebala još malo potruditi i biti brža.*

9.9. Prikaz istraživanje u 4. razredu

Tema LK: Svijet oko mene, svijet za mene

Podtema: grafika (karton-tisak), boja - komplementarni kontrast

Likovno područje: plošno oblikovanje - grafika

Likovni pojmovi: ritam, grafika, karton tisak, geometrijski likovi, boja - komplementarni kontrast

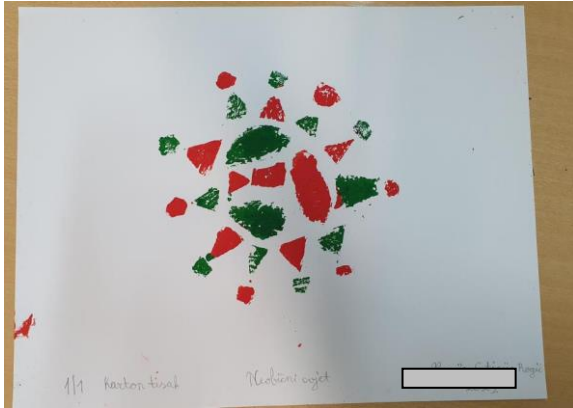
Motiv: cvijet iz mašte

Likovni materijali i tehnike: karton-tisak, škare, ljepilo, glicerina, tempere

MOTIVACIJA

U okviru teme *Svijet oko mene, svijet za mene* cilj je bio učenike poučiti komplementarnom kontrastu. Učiteljica je najprije učenicima demonstrirala tehniku karton tiska te im je pojasnila da je karton-tisak grafička tehnika kod koje iz kartona izrezujemo likove koje lijepimo na podlogu. Učiteljica je demonstrirala kako na ispupčene dijelove nanosimo boju kistom ili glatkim valjkom, zatim kako se na matricu stavi gladak papir koji čvrsto pritisnemo valjkom. Učenici su se podsjetili kako se gotovi otisak potpisuje olovkom uz donji rub otiska na lijevoj strani, napiše se broj otiska (npr. 1/2) u sredini ime svog rada, a desno se potpisujemo i napišemo godinu. Učiteljica je učenicima pokazala Ittenov krug boja, zatim im postavila pitanje: *Koja se boja u krugu nalazi nasuprot crvene?* Svi učenici odgovorili su da je zelena. Učiteljica je objasnila učenicima kako takav par nazivamo komplementarnim parom te je napomenula kako su te boje nasuprotne i da se nadopunjuju. Zatim je uputila učenike na ponovno promatranje kruga te je postavila pitanje: *Koje još komplementarne parove možemo uočiti?* Učenici su naveli još dva komplementarna para: plava i narančasta te žuta i ljubičasta. Učenici su promatrali reprodukciju Vincenta van Gogha: *Noćna kavana*, 1888. godina. Učiteljica je postavila pitanje: *Koje komplementarne parove uočavamo na umjetničkoj reprodukciji?* Razgovor je nastavila pitanjima: *Što najčešće možemo pokloniti majci? Po čemu je tvoja mama neobična? Što vi činite kako bi uzvratili ljubav majci ili osobi koja se brine za vas poput majke?* Zatim su učenici promatrali nekoliko fotografija neobičnih cvjetova, analizirali su ih i uspoređivali s tipičnim cvijećem. Učiteljica je učenicima najavila

kako je njihov likovni zadatak izraditi neobičan cvijet iz mašte za mamu u tehnici karton tiska pri čemu treba koristiti samo jedan komplementarni kontrast, da bi zatim napomenula kako taj cvijet treba biti neobičan i nikad viđen te ga je potrebno prikazati bez stabljike.

Slika 24. Likovni rad učenice 4. razreda

Slika 25. Likovni rad učenice 4. razreda

Slika 26. Likovni rad učenika 4. razreda

Likovni radovi učenica pokazuju odlično shvaćanje likovnog problema. Učenici su uspješno primijenili tehniku karton-tiska te likovni pojam komplementarni kontrast, odabirući jedan komplementarni par. Kompozicija radova je kvalitetna te su radovi uredni kao i signature. Učenica lijevog rada izrazila je dojam: *Meni se moj cvijet sviđa, lijepo sam ga zamislila jer ne slični toliko pravom.* Likovni rad učenika (Slika 26.) pokazuje odlično razumijevanje likovnog problema. Učenik je koristio jedan komplementarni kontrast, uspješno je primijenio tehniku karton-tiska i pri tome kreativno je prikazao motiv cvijeta iz mašte. Kompozicija je dobra, jedino na što je trebao još malo pripaziti je urednost. Učenik je izrazio dojam: *Moj rad je drugačiji od svih drugih u razredu, nadam se da je dobar, meni se sviđa.*

10. RASPRAVA

Analizirajući provedene aktivnosti u četiri osnovnoškolska razreda mogu zaključiti kako se obilježavanju prigodnih datuma, u ovom slučaju Majčinog dana, zaista može pristupiti kreativno (uz kvalitetnu pripremu) bez korištenja šablonskih motiva koji se najčešće vezuju za obilježavanje Majčinog dana na nastavi Likovne kulture primjerice vaze s cvijećem, ruke s cvijećem, uokvirene slike mame, otiske dječjeg dlana s porukom, sladunjavih čestitki i slično. Analizirajući učeničke radove, ali i cjelokupne satove, veliko iznenađenje bili su učenici 1. razreda koji su me zaista iznenadili brzinom razumijevanja pojma simetrije, motivacijom i, u konačnici, likovnim radovima.

Oslikavanje staklenki koje smo radili u 2. razredu pokazalo se problematično jer koliko god se inzistiralo na kontrastu toplo-hladno, učenici su zadatak percipirali kao oslikavanje staklenke za mamu. Kod ovog zadatka svakako vidim najveći prostor za napredovanje u vidu promjene tehnike koja bi bila možda prikladnija za učenike 2. razreda (primjerice tehnika kolaža ili grataža). Svakako treba istaknuti kako su se učenici uglavnom dobro snašli i većina učenika je vrlo dobro realizirala likovni zadatak s obzirom na organizacijske poteškoće na koje smo naišli.

Kod likovnog zadatka u 3. razredu treba istaknuti motiviranost učenika pri realizaciji likovnog zadatka kao i vrlo dobre likovne radove. Kod ovog likovnog zadatka također vidim prostor za napredovanje. Potrebno je puno više pažnje posveti vezi između slike i teksta u motivaciji.

Likovni radovi učenika 4. razreda uspješno su izrazili likovne pojmove, kao i cjelokupan zadatak.

Ovim praktičnim istraživanjem može se potvrditi sve ono o čemu Huzjak piše, odnosno da uspješnost realizacije likovnih zadataka u najvećoj mjeri ovisi o učitelju i njegovoj pripremljenosti. U konačnici, ovo praktično istraživanje rezultiralo je vrlo dobrim likovnim radovima, razumijevanjem likovnih pojmova te vrlo dobrim realizacijama likovnih zadataka učenika.

11. ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu pod sintagmom *prigodni datumi* nalaze se i blagdani i praznici, ali i ostali važni prigodni datumi i događaji. Djeca se s obilježavanjem prigodnih datuma susreću od najranije dobi, a njihovo obilježavanje na nastavi proširuje znanja o istima. Vrlo je važno da učitelj, prilikom obilježavanja prigodnih datuma na nastavi Likovne kulture, pažljivo odabere prigodne motive te kreativno pristupi obilježavanju.

Ovim diplomskim istraživanjem pokušala sam najprije teorijski istražiti zastupljenost prigodnih datuma u nastavnim i određenim školskim kurikulumima, a zatim praktično ispitati mogućnost kreativnog obilježavanja prigodnih datuma, u ovom slučaju Majčinog dana na nastavi Likovne kulture.

Teorijskim istraživanjem spoznala sam kako se u kulturi hrvatskog naroda u najvećoj mjeri obilježavaju tradicionalni blagdani kao što su Božić, Uskrs, Svi sveti, ali i ostali prigodni datumi koji su od opće važnosti, poput međunarodnih dana kao i Dan škole. Treba istaknuti kako je u umjetnosti, ali i u odgoju i obrazovanju, veza između prigodnih datuma i likovnog i vizualnog izražavanja vrlo snažna. U školi nailazimo na kvalitetno likovno izražavanje, ali i na dosta šablona i kiča koji su u obilježavanju prigodnih datuma veliki neprijatelji slobodi nužnoj za razvoj kreativnosti.

Kroz praktično istraživanje spoznala sam kako je glavno težište na učitelju. O učitelju ovisi kakav će zadatak izabrati i kako će postaviti taj zadatak, a ako ga ne postavi kvalitetno tada učenici nemaju šanse realizirati isti. Učitelj je taj koji treba ustrajati u originalnosti, uvijek opsežno i produbljeno planirati nastavu, čak kada su u pitanju prigodni datumi za obilježavanje koji nam nude mnoga gotova rješenja, često šablonska i kičasta. Također, učitelj treba kod učenika poticati hrabrost za eksperimentiranjem, originalnost i kreativnost te individualno izražavanje.

12. POPIS LITERATURE

1. Baroja, J. C. 1979. *Le Carneval*, Mayenne: Gallimard.
2. Bešker, I. 2020. *Blagdani: Antropološki ogledi*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
3. Bezić, K. 1996. *Metodika nastave prirode i društva*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
4. Čudina-Obradović, M. 1990. *Nadarenost. Razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Dorfles, G. 1997. *KIČ: antologija lošeg ukusa*. Zagreb: Golden marketing.
6. Dragić, M. 2007. Apotropejski obredi, običaji i ophodi u hrvatskoj tradicijskoj kulturi, *Croatica et Slavica Iadertina*, 3(3.), str. 369-390. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/19244> (Datum pristupa: 30. 7. 2023.)
7. Dragić, M. 2013. Sveti Juraj u tradicijskoj baštini Hrvata, *Croatica et Slavica Iadertina*, 9/1(9.), str. 269-313. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/116144> (Datum pristupa: 30. 7. 2023.)
8. Gabelica-Šupljika, M., Milanović M. 1995. *Blagdani djetinjstva*. Zagreb: Školska knjiga
9. Horvat Pintarić, V. 2013. *Od kiča do vječnosti*. Zagreb: EPH Media: Studio Rašić.
10. Hren, T. 2021. Korištenje otpadnog materijala u nastavi, *Varaždinski učitelj*, 4(7), str. 450-460. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/263121> (Datum pristupa: 23. 5. 2023.)
11. Huzjak, M. 1999. Anđeli. *Školske novine* br. 41-42:15. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/andjeli.htm> (Datum pristupa: 10. 5. 2023.)
12. Huzjak, M. 2000. Šablone. *Školske novine* br. 21:11. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/sablone.htm> (Datum pristupa: 15. 5. 2023.)
13. Huzjak, M. 2001. Pisanica i Uskrs: običaji i mitovi. *Školske novine* br. 14-15, str. 5. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/pisanicaiuskrs.htm> (Datum pristupa: 17. 8. 2023.)
14. Huzjak, M. 2003. Šablonsko (stereotipno) ponašanje. *Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu* 2 (6), Vol. 5: 239-246. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/Sablonsko%20ponasanje.htm> (Datum pristupa: 23. 5. 2023.)
15. Huzjak, M. 2004. Likovna kultura kao nastava domaćinstva. *Školske novine* br. 31:7. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/likovna%20kultura%20i%20domacinstvo.htm> (Datum pristupa: 23. 5. 2023.)
16. Huzjak, M. 2004. Kako iskorijeniti kič? Blagdanske čestitke i ukrasi. *Školske novine* br. 42:7. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/prigodniNeprigodniMotivi.htm> (Datum pristupa: 28. 5. 2023.)

17. Huzjak, M. 2014. Moramo djecu naučiti da razmišljaju svojom glavom i da imaju stav. *24 sata*, str 2. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images33/24sata%202.jpg> (Datum pristupa: 1. 6. 2023.)
18. Huzjak, M., Županić Benić, M. 2017. Mjerenje kreativnosti u metodici likovne kulture, *Croatian Journal of Education*, 19 (Sp.Ed.3), str. 43-59. Preuzeto s: <https://doi.org/10.15516/cje.v19i0.2716> (Datum pristupa: 12. 6. 2023)
19. Internetski izvor 1. Školski kurikulum za šk. god. 2022./2023., OŠ Antunovac, Antunovac https://drive.google.com/file/d/1lbuZW5mzQwIcrQUyyiW7FyffahrKLE2/_view (Datum pristupa: 2. 6. 2023.). Školski kurikulum za šk. god. 2022./2023., OŠ Antuna Augustinčića, Zaprešić [Osnovna škola Antuna Augustinčića Zaprešić - Školski kurikulum \(skole.hr\)](https://www.skole.hr/curriculum/1808-os-tar-vabriga-tar-kurikul) (Datum pristupa: 13. 6. 2023.). Školski kurikulum za šk. god. 2022./2023., OŠ Tar-Vabriga, Tar [Microsoft Word - 18.OS Tar-Vabriga, Tar kurikulum \(skole.hr\)](https://www.skole.hr/curriculum/1808-os-tar-vabriga-tar-kurikul) (Datum pristupa: 23. 6. 2023.). Školski kurikulum za šk. god. 2022./2023., OŠ Petra Preradovića, Zadar [Školski kurikulum O.Š. Petra Preradovića Zadar \(skole.hr\)](https://www.skole.hr/curriculum/1808-os-petra-preradovica-zadar) (Datum pristupa: 2.7.2023.). Školski kurikulum za šk. god. 2022./2023., OŠ Petra Kanavelića, Korčula [Novi KURIKULUM 22-23.pdf \(skole.hr\)](https://www.skole.hr/curriculum/1808-os-petra-kanavelica-korcula) (Datum pristupa: 10. 7. 2023.)
20. Internetski izvor 2. Apotropej. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslava Krleže, 2021. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3377> (Datum pristupa: 16. 8. 2023.)
21. Internetski izvor 3. Kič. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslava Krleže, 2021. [kič | Hrvatska enciklopedija](https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3377) (Datum pristupa: 7. 5. 2023.).
22. Istamovna, Ibatova N., Ulugbek, Ibrokhimova O. 2021. The Image Of A Mother In The Works Of Great Artists, Vol. 24 No. 2, str. 280-284. Preuzeto s: [file:///C:/Users/Acer/Downloads/12787_1_D98B3FF33F60CA92D9E007E32AB009786A3_A2BD7%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/12787_1_D98B3FF33F60CA92D9E007E32AB009786A3_A2BD7%20(1).pdf) (Datum pristupa: 10. 8. 2023.)
23. Ivančić, Tomislav. 1998. *Religija i religije: morfologija i fenomenologija religija*. Zagreb: Teovizija.
24. Jakubin, M. 1996. Biblijski sadržaji u dječjem likovnom izražavanju. *Bjelovarski učitelj*. Preuzeto s: <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/jakubin.htm> (Datum pristupa: 10. 4. 2023.)
25. Kumar Auddy, R. 2018. Mother and Child in Art: A Retrospect, vol. 5, br. 3, str. 1120. Preuzeto s: [file:///C:/Users/Acer/Downloads/ijrar_issue_1413%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/ijrar_issue_1413%20(1).pdf) (Datum pristupa: 10. 8. 2023.)

26. Kuna, M. 2008. Petaračke buše, Godišnjak Ogranak Matice hrvatske, Edo Jurić (ur.), Ogranak Matice hrvatske u Belom Manastiru, br. 5, str. 68.-82. Preuzeto s: http://omhbm.com/wp-content/uploads/2015/01/Godisnjak_5.pdf (Datum pristupa: 10. 8. 2023.)
27. Kolarić, J. 2012. *Majčin dan u povijesti i tradiciji hrvatskog naroda*. Zagreb: Tkanica d.o.o.
28. Koludrović, M., Rajić, V. 2021. Razvoj i uloga školskog kurikulumu u Republici Hrvatskoj: Povijesno-komparativna analiza, *Metodički ogleđi*, 28(2), str. 11-36. Preuzeto s: <https://doi.org/10.21464/mo.28.2.13> (Datum pristupa: 10. 7. 2023.)
29. Kušević, D., Vajić, I. 2018. Kič u nastavi likovne kulture u nižim razredima osnovne škole, *Školski vjesnik*, 67(2), str. 211-225. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/216727> (Datum pristupa: 9. 7. 2023.)
30. Lechner, Z. 2000. *Tradicijaska kultura Slavonije, Baranje i Srijema*. Zagreb: Hrvatsko društvo folklorista.
31. Lozica, I. 2007. O karnevalu: diverzija, kohezija, opsceno i mitsko, *Dani Hvarškoga kazališta*, 33(1), str. 190-208. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/72985> (Datum pristupa: 10. 7. 2023.)
32. Mati, I. 2000. *Glas za Zemlje spas*. Zagreb: Profil.
33. Mrvoš, B. 2012. Poklade kao zrcalo katoličke moralnosti u staroj kajkavskoj književnosti, *Kroatologija*, 3(2), str. 65-83. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/107025> (Datum pristupa: 24. 7. 2023.)
34. Nikočević, L. 2013. *Ojkanje: Zvončari Kastavštine: Bučni i šareni istjerivači zlih sila*, u: Čaplar, Alan (ur.), *Blaga Hrvatske: neprocjenjiva prirodna i kulturna baština*. Zagreb: Mozaik knjiga str. 214.-221.
35. Obad, M. 2006. Globe program (Cjelovito učenje i opažanje za dobrobit okoliša), *Magistra Iadertina*, 1(1.), str. 67-83. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/14014> (Datum pristupa: 31. 7. 2023.)
36. Peršić, I., Perković, A., Gravkić, N. 2006. Božić i Nova godina u podučavanju engleskog jezika u nižim razredima osnovne škole, *Magistra Iadertina*, 1(1.), str. 85-96. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/14015> (Datum pristupa: 9. 6. 2023.)
37. Poklade u etnološkom atlasu Jugoslavije, 1986. *Narodna umjetnost*, 23(1), str. 119-134. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/49891> (Datum pristupa: 3. 6. 2023.)
38. Narodne novine, 2019, Kurikulum za nastavni predmet Engleski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 7/2019. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_139.html (Datum pristupa: 3. 5. 2023.)

39. Narodne novine 2019, Kurikulum za nastavni predmet Njemački jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 7/2019. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_141.html (Datum pristupa: 5. 5. 2023.)
40. Narodne novine, 2019, Kurikulum za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 7/2019. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_142.html (Datum pristupa: 9. 5. 2023.)
41. Narodne novine, 2019, Kurikulum za nastavni predmet Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 10/2019. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html (Datum pristupa: 13. 5. 2023.)
42. Narodne novine, 2019, Kurikulum za nastavni predmet Priroda i društvo za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 7/2019. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.htmlhttps://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.html (Datum pristupa: 21. 5. 2023.)
43. Narodne novine, 2019, Kurikulum za nastavni predmet Likovna kultura za osnovne škole i Likovne umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 7/2019. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html (Datum pristupa: 23. 5. 2023.)
44. Narodne novine, 2018, Kurikulum za nastavni predmet Informatika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, NN 22/2018. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_22_436.html (Datum pristupa: 27. 5. 2023.)
45. Narodne novine, 2022, Zakon o dopuni Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 151/2022. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_11_126_2705.html (Datum pristupa: 27. 5. 2023.)
46. Narodne novine, 2020. Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj, NN 110/19. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_11_110_2212.html (Datum pristupa: 10. 4. 2023.)
47. Ramušćak, Lj. 1981. Pokladni običaji u Međimurju, *Muzejski vjesnik*, 4.(1), str. 73-76. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/85203> (Datum pristupa: 26. 7. 2023.)
48. Rebić, A. 2004. Slika Krista. Teološko-umjetnički uvid u sliku Isusa Krista od njenih početaka do danas, *Bogoslovska smotra*, 74(4), str. 1079-1134. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/25052> (Datum pristupa: 28. 7. 2023.)
49. Repanić-Braun, M. 1993. Slika Ignaza Flurera *Rođenje Isusovo* u crkvi uršulinskog samostana u Varaždinu, *Peristil*, 35-36(1), str. 231-236. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/165697> (Datum pristupa: 21. 7. 2023.)

50. Sandoval Romero, C. 2015. *Motherhood in the art world*. Vienna: MA Vienna. Preuzeto: <http://www.claudiasandovalromero.com/text/MotherhoodintheArtWorld.pdf> (Datum pristupa: 20. 8. 2023.)

13. ŽIVOTOPIS

Osobni podatci:

Ime i prezime: Lirija Roso

Datum rođenja: 21. veljače 1999.

Mjesto rođenja: Rijeka

E-pošta: lirija.roso21@gmail.com

Obrazovanje:

-osnovna škola: OŠ Petrijanec, Varaždin (2007.), OŠ oca Petra Perice, Makarska (2007. - 2014.)

-srednja škola: SŠ fra Andrije Kačića Miošića, Makarska (2014. - 2018.)

-fakultet: Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje (2018. -)

Osobne vještine i kompetencije:

-rad na računalu: Microsoft Office

-znanje stranih jezika: engleski jezik i njemački jezik

14. POPIS TABELA

Tabela 1. Analiza pojavljivanja i načina obilježavanja prigodnih datuma u odabranim školskim kurikulumima	17
Tabela 2. Broj učenika koji su sudjelovali u istraživanju	44

15. POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. <i>Franz Ignaz Flure: Rođenje Isusovo</i> (Repanić-Braun, 1993:232)	27	
Slika 2. <i>Radovi učenika 3. razreda</i> (https://m.facebook.com/groups/likovnimivolimo/permalink/3121833768050792/ .Pristupljeno 16. 7. 2023.)	28	
Slika 3. <i>Halubajski zvončari</i> (https://www.domagojsever.com/2022/03/04/halubajski-zvoncari/ Pristupljeno 10. 8. 2023.)	30	
Slika 4. <i>Strašne buše</i> (https://www.domagojsever.com/2022/03/04/halubajski-zvoncari/ Pristupljeno 12. 8. 2023.).....	30	
Slika 5. <i>Kaširane maske učenika za pokladni pano</i> (https://www.profil-klett.hr/kasirane-maske-za-pokladni-pano Pristupljeno: 12. 8. 2023.).....	31	
Slika 6. <i>Matthias Grünewald: Uskrsnuće Kristovo</i> (https://hr.wikipedia.org/wiki/Matthias_Gr%C3%BCnewald#/media/Datoteka:Mathis_Gothart_Gr%C3%BCnewald_044.jpg Pristupljeno: 15. 8. 2023.) ³²	Slika 7. <i>Ophod Zelenog Jurja</i> (http://www.skolskiportal.hr/media/juratekst.jpg Pristupljeno 17. 8. 2023.)	34
Slika 8. <i>Izida i Horus</i> (Kumar Auddy, 2018:1120).....	35	
Slika 9. <i>Leonardo da Vinci: Madonna Litta</i> (Istamovna i Ulugbek, 2021:281).....	35	
Slika 10. <i>Rafael Santi: Sikstinska Madona</i> (Istamovna i Ulugbek, 2021:281).....	36	
Slika 11. <i>Sladunjavi prikaz anđela</i> (https://shophr.climate-kic-proposal.org/category?name=slike%20an%C4%91ela%20cuvara Pristupljeno 3. 9. 2023.).....	41	
Slika 12. i Slika 13. <i>Likovni radovi učenika 1. razreda</i>	46	
Slika 14. <i>Likovni rad učenice 1. razreda</i>	46	
Slika 15. <i>Likovni rad učenice 1. razreda</i> Slika 16. <i>Likovni rad učenice 1. razreda</i>	47	
Slika 17. <i>Radovi učenika 2. razreda</i>	48	
Slika 18. <i>Likovni rad učenika 2. razred</i> Slika 19. <i>Likovni rad učenika 2. razreda</i>	49	
Slika 20. <i>Rad učenice 2. razreda</i>	49	
Slika 21. <i>Rad učenika 3. razreda</i> Slika 22. <i>Rad učenice 3. razreda</i>	51	
Slika 23. <i>Rad učenice 3. razreda</i>	51	
Slika 24. <i>Rad učenice 4. razreda</i> Slika 25. <i>Rad učenice 4. razreda</i>	53	
Slika 26. <i>Rad učenika 4. razreda</i>	53	

16. PRILOZI

Datum održavanja nastave: 8. svibnja 2023. godine

Škola: Osnovna škola Zadarski otoci

Razred: 1. razred

Vremenski okvir: 45 min

Mjesto održavanja nastavnog sata: učionica

Ime i prezime studenta: Lirija Roso

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVU LIKOVNE KULTURE

Tema: Slika, pokret, zvuk, riječ

Podtema: Redefinicija, ravnoteža (simetrija)

Ishodi podteme:

OŠ LK A.1.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. Učenik u stvaralačkom procesu i izražavanju koristi: likovni jezik, iskustvo usmjerenog opažanja, doživljaj temeljen na osjećajima, iskustvu, mislima i informacijama te slobodne asocijacije na temelju poticaja.

OŠ LK A.1.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju. Učenik istražuje likovne materijale i postupke u svrhu izrade likovnog uratka. Uočava i izražava osobitosti likovnih materijala i postupaka pri njihovoj upotrebi. Demonstrira fine motoričke vještine (preciznost, usredotočenje, koordinacija prstiju i očiju, sitni pokreti).

OŠ LK B.1.1. Učenik povezuje vizualno i likovno umjetničko djelo s osobnim doživljajem, likovnim jezikom i tematskim sadržajem djela. Učenik opisuje: materijale i postupke, likovne elemente i kompozicijska načela te tematski sadržaj djela (motiv, teme, asocijacije).

OŠ LK B.1.2. Učenik uspoređuje svoj likovni ili vizualni rad i radove drugih učenika te opisuje vlastiti doživljaj stvaranja. Učenik opisuje i uspoređuje likovne ili vizualne radove prema kriterijima: likovnog jezika, likovnih materijala, tehnika i/ili vizualnih medija, prikaza motiva te originalnosti i uloženog truda. Učenik prepoznaje poticaj, osnovnu ideju/poruku te način na koji je to izraženo u likovnom ili vizualnom radu. Učenik prepoznaje da je zadani likovni/vizualni problem moguće riješiti na više (jednakovrijednih) načina. Učenik prepoznaje razinu osobnog zadovoljstva u stvaralačkom procesu.

Ishodi drugih predmeta:

HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje misli, potrebe i osjećaje.

HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.

Očekivanja međupredmetnih tema:

osr A.1.3. Razvija osobne potencijale.

osr A.1.4. Razvija radne navike.

uku A.1.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

uku B.1.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.

uku C.1.1. Vrijednost učenja. Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život.

uku D.1.1. Učenik stvara prikladno fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije.

Likovno područje: crtanje

Likovni pojmovi: redefinicija, fotografija, portret, proporcije ljudskog lica

Motiv: moja mama

Umjetničko djelo: Frida Kahlo: *Autoportret vrijeme kasni*, 1929., Leonardo da Vinci: *Mona Lisa*, 1503.

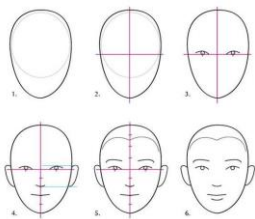
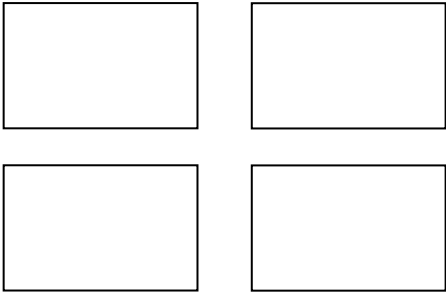
Likovni materijali i tehnike: olovka

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, kreda, reprodukcija (Frida Kahlo: *Autoportret vrijeme kasni*, 1929., Leonardo da Vinci: *Mona Lisa*, 1503.)

Oblici rada: frontalni i individualni rad

Metode rada u realizaciji praktičnog likovnog zadatka: usmeno izlaganje, razgovor, demonstracija, analitičko promatranje, variranje, građenje

Načini realizacije praktičnog likovnog rada: prema promatranju, prema sjećanju, prema zamišljanju

PLAN PLOČE	
	Učenički radovi
	

VIZUALNI PRIKAZI POMOĆU RAČUNALA I PROJEKTORA

Frida Kahlo: Autoportret vrijeme kasni, 1929.

Leonardo da Vinci: Mona Lisa, 1503.

Artikulacija nastavnog sata		
Vrijeme	Aktivnost – učitelj	Aktivnost – učenik
kratko do 2 min.	Priprema Učiteljica upućuje učenike na pripremanje radnog mjesta i pribora za rad: zaštita za klupu, olovka i gumica. Sama priprema materijale za demonstraciju.	Učenici pripremaju vlastita sredstva za rad.
kratko Do 3 min	Demonstracija likovne tehnike Učiteljica pojašnjava karakteristike crtačke tehnike i prikazuje način crtanja na ploči. Objašnjava da olovkom crtamo po papiru različitih debljina (tanak ili debeo), različitih tekstura (glatkih ili hrapavih). Objašnjava da je olovka relativno postojana na papiru te se briše gumicom. Napominje da trag olovke kontroliramo jačinom pritiska (jači pritisak - tamniji ton).	Učenici prate demonstraciju.
10 min	Motivacija Učiteljica pokreće razgovor s pitanjima: <i>Koja vam je osoba najvažnija na svijetu? Zašto? Kada vam je mama najljepša i kakvu je najviše volite (kada se kako osjeća)? Kako ona pokazuje kako se osjeća? Kakvo joj je lice tada oči, usne, obrazi...?</i> Odabere jednog učenika ili učenicu da stane pred razred. Razgovara s učenicima o tome kada bi povukli zamišljenu crtu koja prelazi preko glave, po sredini čela, prati liniju nosa ravno ispod brade mogli bi što primijetiti? (kako je desna strana lica jednaka lijevoj). Objašnjava da je lijeva strana simetrična u odnosu na desnu. Jednako tako objašnjava da, ukoliko promatramo fotografiju leptira i po sredini povučemo zamišljenu crtu, uočavamo kako je lijeva strana jednaka desnoj, one su u ravnoteži, simetrične su i ujedno su zrcalne. Učiteljica naglašava da simetrija označava pravilan raspored jednakih likovnih elemenata u odnosu na središnju os. Navodi učenike na zaključak kako je jedna polovica lica gotovo istovjetna drugoj, kako imamo čelo, obrve, nos usta i bradu. Učiteljica napominje da često prikazujemo oči na vrhu glave, što nije pravilno. Visina uha treba odgovarati visini očiju, a dno uha treba odgovarati dnu nosa. Zrcalnu simetriju i ravnotežu pokušati uočiti i na reprodukcijama: Frida Kahlo: <i>Autoportret vrijeme kasni</i> , 1929. i Leonardo da Vinci: <i>Mona Lisa</i> , 1503.	Učenici pažljivo slušaju pitanja, daju odgovore i aktivno sudjeluju u razgovoru. Učenici aktivno sudjeluju u razgovoru.
	Najava praktičnog likovnog zadatka	Učenici prate najavu zadatka. Netko od učenika ponavlja

	<p>Učiteljica najavljuje da će najprije svatko uzeti polovicu fotografije svoje mame i zalijepiti je na papir, a zatim će zadatak biti olovkom nacrtati drugu polovicu majčinog lica pri tome treba paziti na simetriju. Učiteljica napominje kako treba pripaziti na proporcije ljudskog lica, što sve lice sadrži gdje što ide.</p> <p>Tko će ponoviti zadatak?</p>	<p>kako glasi praktični likovni zadatak.</p>
30 min.	<p>Realizacija praktičnog likovnog zadatka Učiteljica obilazi učenike, u slučaju javljanja poteškoća pristupa učeniku (individualizirani pristup). Učeniku po potrebi ponavlja demonstraciju, praktični likovni zadatak. Tijekom rada pitanjima učenike podsjećati na zadatak.</p>	<p>Učenici izvode likovni zadatak.</p>
5 min.	<p>Vrednovanje Na kraju sata učiteljica stavlja na ploču učeničke likovne radove. Usmeno se prisjetiti koji je bio zadatak današnjeg sata, koje je likovne probleme trebalo prikazati i čime? Postavlja pitanja: <i>Koji je od ovih radova tvoj? Izdvoji najzanimljiviji portret. Po čemu se crteži razlikuju? Usporedimo dva crteža i opišimo njihove razlike. Tko je točnije prikazao odnose veličina na licu? Opišimo neku sliku bez pokazivanja. Možemo li je prepoznati po opisu?</i></p>	<p>Učenici vrednuju svoje i radove drugih učenika.</p>

Datum održavanja nastave: 9. svibnja 2023.

Razred: 2. razred

Vremenski okvir: 45 minuta

Mjesto održavanja nastavnog sata: učionica

Ime i prezime studenta: Lirija Roso

PISANA PRIPREMA ZA OGLEDNI NASTAVNI SAT LIKOVNE KULTURE U ŠKOLI

Tema LK: Umjetnost i zajednica

Podtema: Osnovne i izvedene boje

Ishodi LK:

OŠ LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

OŠ LK A.2.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju.

OŠ LK B.2.1. Učenik povezuje vizualno i likovno umjetničko djelo s osobnim doživljajem, likovnim jezikom i tematskim sadržajem djela.

OŠ LK B.2.2. Učenik opisuje i uspoređuje svoj likovni ili vizualni rad i radove drugih učenika te opisuje vlastiti doživljaj stvaranja.

OŠ LK C.2.2. Učenik povezuje umjetničko djelo s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.

Ishodi drugih predmeta:

OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

MAT OŠ C.3.1. Opisuje i crta točku, dužinu, polupravac i pravac te njihove odnose.

Očekivanja međupredmetnih tema:

osr A.1.3. Razvija osobne potencijale.

uku A.1.2. Primjenjuje strategiju učenja i rješavanje problema.

uku A.1.3. Kreativno misli.

pod. A.1.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.

Likovno područje: oblikovanje na plohi – slikanje

Likovni pojmovi: osnovne i izvedene boje, kontrast toplih i hladnih boja, mrlja, potez

Motiv: vaza za mamu

Umjetničko djelo: Paul Gauguin: *Tržnica*, 1892.

Likovni materijali i tehnike: tempere

Nastavna sredstva i pomagala: projektor i računalo, magneti, lak, staklenke

Oblici rada: frontalni, individualni

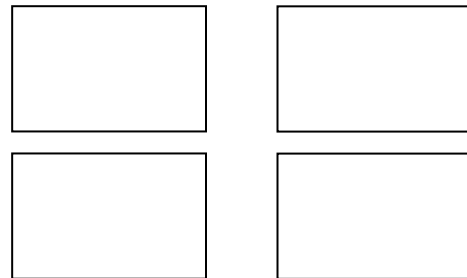
Metode rada u motivaciji: razgovor, demonstracija, analitičko promatranje

Metode rada u realizaciji praktičnog likovnog zadatka: kombiniranje

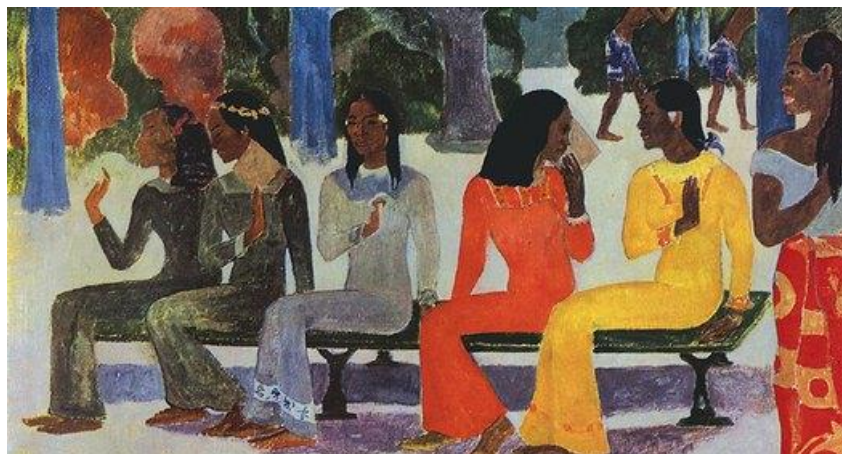
Načini rada u realizaciji praktičnog likovnog rada: zamišljanjem

PLAN PLOČE

Učenički radovi

VIZUALNI PRIKAZI POMOĆU RAČUNALA I PROJEKTORA

Paul Gauguin: *Tržnica*, 1892.

Artikulacija nastavnog sata		
Vrijeme	Aktivnost – učitelj	Aktivnost – učenik
do 2 min.	<p>Priprema Učiteljica upućuje učenike na pripremanje radnog mjesta i pribora za rad: tempere, staklenke i zaštitu za klupu.</p>	Učenici vade tempere i staklenke na urednu klupu.
10 min.	<p>Demonstracija materijala i tehnika Učiteljica opisuje i demonstrira način slikanja temperama te upoznaje učenike s osnovnim karakteristikama slikarske tehnike.</p> <p>Motivacijski dio sata Motivacijski dio sata započinje rješavanjem anagrama u kojima učenici otkrivaju osnovne boje. Nakon toga izvedene boje učenici otkrivaju miješanjem dvije osnovne boje. Učenici promatraju fotografiju vatre te zaključuju koje su boje tople kao i fotografiju kapi, šume i ljubičice te zaključuju koje su boje hladne. Učiteljica učenicima objašnjava pojam kontrasta, a nakon toga učenici sami smišljaju primjere kontrasta. Učenici promatraju reprodukciju Paula Gauguina, <i>Tržnica</i>, 1892. g. te uočavaju kontrast toplo-hladno. Nadalje učiteljica pokreće razgovor pitanjima: <i>Koja je najdraža boja vaše mame? Kojom bojom bi opisali svoje osjećaje prema mami?</i> Nakon razgovora najavljuje likovni zadatak.</p> <p>Najava praktičnog zadatka Učiteljica najavljuje likovni zadatak: potrebno je oslikati staklenku koju ćete pokloniti mami s obzirom da se bliži Majčin dan. Učiteljica napominje da je pri slikanju potrebno koristiti kontrast toplo-hladno, odnosno slikati toplim i hladnim bojama kojima će izraziti svoje osjećaje prema mami pri slikanju te je potrebno koristiti različite motive.</p>	<p>Učenici prate demonstraciju i po potrebi postavljaju pitanja.</p> <p>Učenici pažljivo slušaju, sudjeluju u raspravi i odgovaraju na pitanja.</p> <p>Učenici prate slikovni prikaz s projektoru, zajedno analiziraju djelo.</p>
20 - 25 min.	<p>Realizacija praktičnog zadatka Učiteljica obilazi učenike, u slučaju poteškoća pristupa učeniku (individualizirani pristup). Ako ima potrebe, ponavlja demonstraciju i zadatak. Po potrebi učenike potiče i motivira.</p>	Učenici prate najavu zadatka. Jedan od učenika ponavlja kako glasi praktični likovni zadatak.

5 - 10 min.	Vrednovanje Gotove radove učiteljica stavlja na klupe gdje ih svi učenici mogu dobro vidjeti. Učenike pita: <i>Koji im se rad najviše sviđa? Zašto? Koji je od ovih radova tvoj? Koji rad izgleda jako neobično? Izdvoji najzanimljiviju vazu? Opišite neku vazu bez pokazivanja. Možemo li je prepoznati po opisu?</i>	Učenici vrednuju svoj rad, ali i radove drugih iz razreda. Opušteno odgovaraju na postavljena pitanja.
-------------	---	--

Datum održavanja nastave: 10. svibnja 2023.

Razred: 3. razred

Vremenski okvir: 45 minuta

Mjesto održavanja nastavnog sata: učionica

Ime i prezime studenta: Lirija Roso

PISANA PRIPREMA ZA OGLEDNI NASTAVNI SAT LIKOVNE KULTURE U ŠKOLI

Tema LK: Slika, pokret, zvuk i riječ

Podtema: Crta i točka, boja

Ishodi LK:

OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

OŠ LK A.3.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju.

OŠ LK B.3.1. Učenik povezuje vizualno i likovno umjetničko djelo s osobnim doživljajem, likovnim jezikom i tematskim sadržajem djela.

OŠ LK B.3.2. Učenik opisuje i uspoređuje svoj likovni ili vizualni rad i radove drugih učenika te opisuje vlastiti doživljaj stvaranja.

OŠ LK C.3.2. Učenik povezuje umjetničko djelo s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.

Ishodi drugih predmeta:

OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

MAT OŠ C.3.1. Opisuje i crta točku, dužinu, polupravac i pravac te njihove odnose.

Očekivanja međupredmetnih tema:

osr A.2.3. Razvija osobne potencijale.

uku A.2.2. Primjenjuje strategiju učenja i rješavanje problema.

uku A.2.3. Kreativno misli.

pod A.2.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.

Likovno područje: oblikovanje na plohi – crtanje

Likovni pojmovi: točka, crte neovisno o karakteru (debele, tanke, dugačke, kratke, oštre, isprekidane, izlomljene) ili toku (otvorene, zatvorene, ravne, krivulje), obrisne i strukturne crte, osnovne boje, glatke površine

Motiv: Mama mi svaki dan kaže...

Umjetničko djelo: Mirna Sišul: *Na krilima vjetra, Naša ideja ide dalje, Ljubav se zove, Ljubav je danas plava, Šareni snovi...*

Likovni materijali i tehnike: crni tuš i vodene boje, pero, okrugli deblji kist

Nastavna sredstva i pomagala: crni tuš, vodene boje, projektor i računalo, magneti

Oblici rada: frontalni, individualni

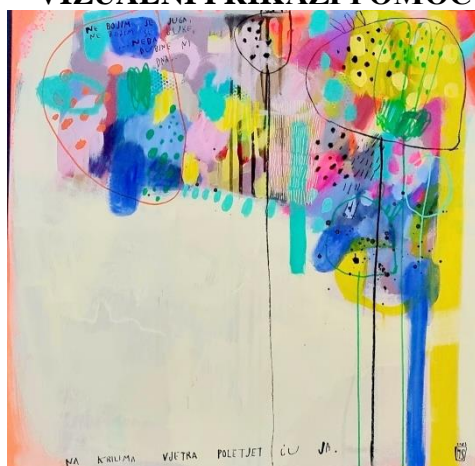
Metode rada u motivaciji: razgovor, demonstracija, analitičko promatranje

Metode rada u realizaciji praktičnog likovnog zadatka: kombiniranje

Načini rada u realizaciji praktičnog likovnog rada: zamišljanjem

PLAN PLOČE	
Učnički radovi	
	
	

VIZUALNI PRIKAZI POMOĆU RAČUNALA I PROJEKTOR

Na krilima vjetra

Naša ideja ide dalje

Ljubav se zove

Ljubav je danas plava

Šareni snovi...

Artikulacija nastavnog sata		
Vrijeme	Aktivnost – učitelj	Aktivnost – učenik
do 2 min.	<p>Priprema Učiteljica upućuje učenike na pripremanje radnog mjesta i pribora za rad: vodene boje, crni tuš i kistove te da zaštite klupu dok svakom dijeli bijeli papir.</p>	Učenici vade tuš, pero, vodene boje i kistove na urednu klupu.
do 3 min.	<p>Demonstracija materijala i tehnika Učiteljica opisuje i demonstrira način rada tušem i perom na papiru koji zalijepi na ploču. Objašnjava kako tuš može biti i crtačka i slikarska tehnika. Učenici ponavljaju da crte po toku mogu biti; ravne, pravilne ili slobodne krivulje, otvorene ili zatvorene, a po karakteru mogu biti: dugačke, kratke, debele, tanke, oštre, isprekidane, izlomljene i sl. Učiteljica pokreće razgovor pitanjima: <i>Što sve iz prirode možemo prikazati crtom?</i> Objašnjava da smjer kretanja crte priča svoju priču. <i>Što sve znamo o boji?</i> Imamo osnovne i izvedene, tople i hladne boje. <i>Koje su boje osnovne, a koje izvedene? Miješanjem kojih boja nastaju izvedene boje? Nabrojite tople boje-boje Sunca i vatre (žuta, crvena, narančasta). Nabrojite hladne boje - boje šume i vode (sve nijanse plave, zelene i ljubičaste).</i> Učiteljica objašnjava da svaka boja ima i svoju emociju. Naglašava da bojom možemo prikazati svoj odnos prema motivu koji crtamo. Učenici se prisjećaju koja bi boja bila za koji osjećaj (plava=tuga, crvena=ljubav, žuta=sreća, zelena=ljubomora, roza=nježnost...). Učiteljica učenika</p>	<p>Učenici prate demonstraciju i po potrebi postavljaju pitanja.</p> <p>Učenici pažljivo slušaju, sudjeluju u raspravi i odgovaraju na pitanja.</p>

10 min.	<p>podsjeca na slikanje vodenim bojama pitanjima: <i>Kako slikamo vodenom bojom?</i> Naglašava da slikajući vodenom bojom, pigment nanosimo potezom kista u mrljama i linijama. Upotrebljavamo puno vode za svjetlije tonove, a više pigmenta za tamnije tonove boje. Za manje plohe upotrebljavamo tanji, mekani kist, a za veće deblji.</p> <p>Motivacijski dio sata Motivaciju pokreće pitanjima: <i>S kojom osobom razgovarate svaki dan kad se vratite iz škole? Što vam ta osoba najčešće kaže? Što vam mame kažu kad su ponosne na vas, a što kad ih naljutite i rastužite?</i> Učiteljica s učenicima zajedno komentira umjetnička djela Mirne Sišul kako bi im dodatno usmjerila pažnju na upotrebu crte i boje. Učenici komentiraju upotrebu boja, slova i crteža. Razgovaramo o kombinaciji vedrih boja, oblika i slova, slike i teksta. Kratko zajedno ponavljaju pojmove poput točka, crte neovisno o karakteru (debele, tanke, dugačke, kratke, oštre, isprekidane, izlomljene) ili toku (otvorene, zatvorene, ravne, krivulje), osnovne boje...</p> <p>Najava praktičnog zadatka Najavljuje kako je zadatak koristeći tuš napisati rečenicu koju im mama kaže najčešće, zatim koristeći crte po toku i karakteru ispuniti papir.</p>	Učenici prate slikovni prikaz s projektoru, zajedno analiziraju umjetničko djelo. Učenici prate najavu zadatka. Jedan od učenika ponavlja kako glasi praktični likovni zadatak.
20 - 25 min.	<p>Realizacija praktičnog zadatka Obilazi učenike, u slučaju poteškoća pristupa učeniku (individualizirani pristup). Ako ima potrebe, ponavlja demonstraciju i zadatak. Po potrebi učenike potiče i motiviram.</p>	Učenici vrednuju svoj rad, ali i radove drugih iz razreda. Opušteno odgovaraju na postavljena pitanja.
5 - 10 min.	<p>Vrednovanje Gotove radove učiteljica stavlja na ploču gdje ih svi učenici mogu dobro vidjeti. Učenike pita: <i>Koji im se rad najviše sviđa? Zašto? Koji je od ovih radova tvoj? Koji rad izgleda jako neobično? Izdvoji najzanimljiviji rad? Opišite neki rad bez pokazivanja. Možemo li ga prepoznati po opisu?</i></p>	

Datum održavanja nastave: 12. svibnja 2023.

Razred: 4. razred

Vremenski okvir: 45 minuta

Mjesto održavanja nastavnog sata: učionica

Ime i prezime studenta: Lirija Roso

PISANA PRIPREMA ZA OGLEDNI NASTAVNI SAT LIKOVNE KULTURE U ŠKOLI

Tema LK: Svijet oko mene, svijet za mene

Podtema: Grafika (karton-tisak), boja-komplementarni kontrast

Ishodi LK: OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. Učenik u stvaralačkom procesu i izražavanju: koristi likovni jezik (obvezni pojmovi likovnog jezika i oni za koje učitelj smatra da mu mogu pomoći pri realizaciji ideje u određenom zadatku), koristi iskustvo usmjerenog opažanja, koristi doživljaj temeljen na osjećajima, iskustvu, mislima i informacijama, koristi slobodne asocijacije te razlikuje doslovne (stereotipi i šablone) i udaljene slobodne asocijacije (originalna rješenja i ideje).

OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju. Učenik istražuje likovne materijale i postupke u svrhu izrade likovnog uratka. Uočava i izražava osobitosti likovnih materijala i postupaka pri njihovoj upotrebi. Demonstrira fine motoričke vještine (preciznost, usredotočenje, koordinacija prstiju i očiju, sitni pokreti).

OŠ LK B.4.1. Učenik analizira likovno i vizualno umjetničko djelo povezujući osobni doživljaj, likovni jezik i tematski sadržaj djela.

OŠ LK B.4.2. Učenik opisuje i uspoređuje svoj likovni ili vizualni rad i radove drugih učenika te opisuje vlastiti doživljaj stvaranja.

Ishodi drugih predmeta:

OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

Očekivanja međupredmetnih tema:

uku A.2.1. Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema.

uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

uku A.2.4. Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje.

uku B.2.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.

uku C.2.3. Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju.

uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

osr A.2.1. Razvija sliku o sebi.

osr A.2.3. Razvija osobne potencijale.

Likovno područje: Plošno oblikovanje - grafika

Likovni pojmovi: ritam, grafika, karton tisak, geometrijski i slobodni likovi, komplementarni kontrast

Motiv: cvijet iz mašte

Umjetničko djelo: Vincent Van Gogh: *Noćna kavana*, 1888.g.

Likovni materijali i tehnike: karton tisak - karton, škare, ljepilo, glicerin, tempera

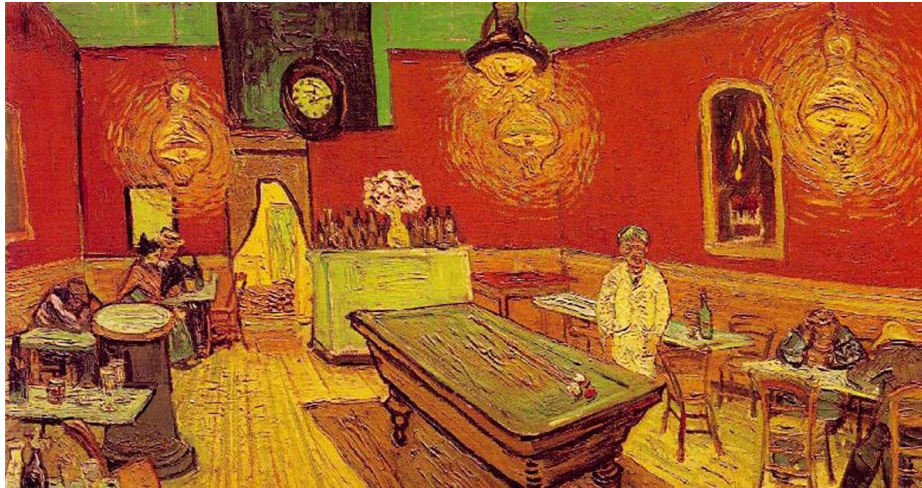
Nastavna sredstva i pomagala: reprodukcija, izravno umjetničko djelo, prirodni oblici, načinjeni oblici, ploča i kreda, računalo...

Metode rada u motivaciji: razgovor, demonstracija, analitičko promatranje

Metode rada u realizaciji praktičnog likovnog zadatka: kombiniranje, variranje, građenje, razlaganje

Načini rada u realizaciji praktičnog likovnog rada: prema promatranju, nakon promatranja, prema sjećanju, prema zamišljanju, prema izmišljanju

VIZUALNI PRIKAZI POMOĆU RAČUNALA I PROJEKTORA

Vincent Van Gogh: *Noćna kavana*, 1888.

Artikulacija nastavnog sata		
Vrijeme	Aktivnost – učitelj	Aktivnost - učenik
do 2 min.	Priprema Učiteljica upućuje učenike na pripremanje radnog mjesta i pribora za rad: karton, škare, ljepilo, glicerini i temperu te da zaštite klupu.	Učenici vade karton, škare, ljepilo, glicerini i temperu na urednu klupu.
do 3 min.	Demonstracija materijala i tehnika Učiteljica objašnjava učenicima da je karton-tisak grafička tehnika. Objašnjava kako se prvo iz kartona izrezuju likovi koji se lijepe na podlogu. Na ispupčene dijelove se nanosi boja kistom ili glatkim valjkom. Zatim se na matricu se stavi gladak papir, koji čvrsto pritisnemo valjkom. Gotovi otisak potpisuje se olovkom. Uz donji rub otiska na lijevoj strani napiše se broj otiska (npr. 1/2), a u sredini ime svog rada. Desno se potpisujemo i napišemo godinu. Učiteljica objašnjava da se takav potpis na grafičkom listu zove signatura. Savjetuje učenike da u temperu stavite malo glicerina kako se boja ne bi brzo osušila.	Učenici prate demonstraciju i po potrebi postavljaju pitanja.
10 min.	Motivacijski dio sata Učiteljica učenicima pokazuje Ittenov krug boja, zatim učenicima postavlja pitanje: <i>Koja se boja u krugu nalazi nasuprot crvene?</i> Učiteljica objašnjava učenicima kako takav par nazivamo komplementarnim parom te napominje kako su te boje nasuprotne i da se nadopunjuju. Učiteljica upućuje učenike na ponovno	

<p>30 min</p> <p>5 - 10 min.</p>	<p>promatranje kruga te postavlja pitanje: <i>Koje još komplementarne parove možemo uočiti.</i> Učenici promatraju reprodukciju Vincenta van Gogha: <i>Noćna kavana</i>, 1888. Učiteljica postavlja pitanje: <i>Koje komplementarne parove uočavamo na umjetničkoj reprodukciji?....</i> Razgovor nastavlja pitanjima: <i>Što najčešće možemo pokloniti majci? U čemu je tvoja mama neobična? Što vi činite kako bi uzvratili ljubav majci ili osobi koja se brine za vas poput majke?</i> Zatim učenici promatraju nekoliko fotografija neobičnih cvjetova, analiziraju ih i uspoređuju s tipičnim cvijećem.</p> <p>Najava praktičnog zadatka Učiteljica najavljuje kako je zadatak izraditi neobičan cvijet iz mašte za mamu u tehnici karton tiska. Cvijet treba postaviti i zalijepiti na sredinu matrice te treba popuniti cijelu matricu. Taj cvijet treba biti neobičan i nikad viđen. Svatko će odabrati jedan komplementarni par za otiskivanje, a cvijet treba prikazati bez stabljike. Najprije je potrebno oblike nacrtati običnom olovko na kartonu. Napominje da oblici ne smiju biti premaleni i s previše detalja jer će imati problema pri izrezivanju istih.</p> <p>Realizacija praktičnog zadatka Učiteljica obilazi učenike, u slučaju poteškoća pristupa učeniku (individualizirani pristup). Ako ima potrebe, ponavlja demonstraciju i zadatak. Po potrebi učenike potiče i motivira.</p> <p>Vrednovanje Gotove radove stavlja na klupe gdje ih svi učenici mogu dobro vidjeti. Učenike pita: <i>Koji im se rad najviše sviđa? Zašto? Koji je od ovih radova tvoj? Koji rad izgleda neobično? Izdvoji najzanimljiviji cvijet? Opišite neki cvijet bez pokazivanja; možemo li ga prepoznati po opisu.</i></p>	<p>Učenici prate slikovni prikaz s projektora.</p> <p>Učenici pažljivo slušaju, sudjeluju u raspravi i odgovaraju na pitanja.</p> <p>Učenici prate najavu zadatka. Jedan od učenika ponavlja kako glasi praktični likovni zadatak.</p> <p>Učenici vrednuju svoj rad, ali i radove drugih iz razreda. Opušteno odgovaraju na postavljena pitanja.</p>
----------------------------------	---	--